

Tartu Ülikool

Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond

Eesti ja üldkeeleteaduse instituut

Eesti keele osakond

Annika Pant

ASESÕNADE KEEGI, MISKI, KUMBKI KÄÄNDEVORMIDE VARIEERUMINE

EESTI KIRJAKEELES

Bakalaureusetöö

Juhendajad professor Helle Metslang ja dotsent Külli Habicht

Tartu 2018

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Liite <i>-gi/-ki</i> koht keelesüsteemis	5
1.1. Kliitikud ja afiksid	5
1.2. <i>-gi/-ki</i> seniseid käsitusi	7
1.3. Leksikaliseerumine	16
2. <i>-gi/-ki</i> õigekeelsusprobleemid	19
2.1. <i>gi/-ki</i> -liiteliste asesõnade käänamise käsitlused eesti keele grammatikates	19
2.2. Ülevaade vormieksimustest	22
3. Uurimismeetod ja materjal	24
4. Normingud õigekeelsussõnaraamatutes	26
5. Pronoomenite <i>keegi, miski</i> ja <i>kumbki</i> käändevormide kasutus korpusetextides	30
5.1. Sõna <i>keegi</i> käändevormide analüüs	30
5.2. Sõna <i>miski</i> käändevormide analüüs	36
5.3. Sõna <i>kumbki</i> käändevormide analüüs	41
5.4. Pronoomenite <i>keegi, miski</i> ja <i>kumbki</i> käändevormide kasutuse võrdlus	46
Kokkuvõte	50
Kirjandus	53
Materjali allikad	55
The variation of case forms in pronouns <i>keegi, miski, kumbki</i> in written Estonian. Summary	57

Sissejuhatus

Bakalaureusetöö kuulub morfoloogia valdkonda. Selles uuritakse tänapäeva eesti kirjakeeles vormiõigekeelsuslikke probleeme põhjustavate *gi-/ki*-liiteliste pronoomenite käänamistava kujunemist, käändevormide tegelikku kasutust ja selle vastavust normingutele. Töö eesmärk on välja selgitada, kuidas *gi-/ki*-liite muutmise norming on kujunenud, missugused vormikujud ilmnevad veebilehtede korpuse etTenTen materjalist ning mil määral vastab asesõnade *keegi*, *miski* ja *kumbki* tegelik kasutus normingutele. Lisaks eeltoodule on töö keelekorralduslik eesmärk informeerida Emakeele Seltsi keeleteimkonda *gi-/ki*-liiteliste sõnade tegeliku kasutuse kohta saadud andmetest.

Lähtudes töö eesmärgist, otsitakse vastuseid järgmistele uurimisküsimustele.

1. Mis kujul esinevad asesõnade *keegi*, *miski* ja *kumbki* käändevormid tegelikus kasutuses?
2. Mil määral normingud ja tegelik kasutus erinevad?
3. Mis võib põhjustada nende vormide norminguvastast kasutust?
4. Kuidas seostub vormide norminguvastane kasutus nende esinemissagedusega?

Autori varasema keelekogemuse ja kogutud vormieksimuste näidete põhjal püstitatakse kaks hüpoteesi.

1. *gi-/ki*-liiteliste pronoomenite normingud ja kasutus erinevad toimetamata tekstides.
2. Kõige rohkem norminguvastaseid vorme on *gi-/ki*-liiteliste asesõnade käänamisel translatiivis, terminatiivis, abessiivis ja komitatiivis.

Töö teema on oluline, sest *gi-/ki*-liiteliste asesõnade käänamise varieerumise kohta Eestis varem uurimusi tehtud ei ole. Külli Habichti koostatud õppematerjalidest „Keelenõu õpetajatele“ (2013) ja „Keelenõuanded eesti keele riigieksami vaatepunktist“ (2014) selgub, et üks sagedasem vormiviga loov- ja riigieksamitöodes on sõnade *keegi*, *miski* ja *kumbki* käänamine. Sellest tegeliku kasutuse probleemist lähtudes on *gi-/ki*-liiteliste asesõnade normingust erinev vormikasutus aktuaalne teema. Ühtlasi annavad

need õppematerjalid tunnistust, et norm on norminguga juba pikka aega vastuolus olnud.

Töö teoreetiline osa põhineb Arnold M. Zwicky ja Geoffrey K. Pullumi artiklil „Cliticization vs. Inflection: English n't“ (1983), Andrew Spenceri ja Ana R. Luísi raamatul „Clitics“ (2012), Paul Alvre artiklil „*gi*-liitelisist pronoomeneist“ (1980), Joel A. Nevisi artiklil „A Non-endoclititic in Estonian“ (1984) ning Laurel J. Brintoni ja Elizabeth Closs Traugotti raamatul „Lexicalization and Language Change“ (2005).

Uuritav materjal on kogutud korpusest etTenTen. Korpusest otsiti eespool nimetatud asesõnade normingupäraseid ja argikeelseid käändevorme (v.a nominatiivi, genitiivi ja partitiivi vormid). Kokku analüüsiti 1126 lauset. Materjali analüüsiti kombineeritud meetodiga, mis tähendab, et lähenemine on nii kvalitatiivne kui ka kvantitatiivne.

Bakalaureusetöö koosneb viiest peatükist. Esimeses peatükis antakse ülevaade *gi*-/*ki*-liite kohast keelesüsteemis. Alapeatükkides kirjeldatakse kliitikute ja afiksrite erinevusi, *-gi*-/*-ki* seniseid käsitusi ning leksikaliseerumist. Teises peatükis käsitletakse *-gi*-/*-ki* õigekeelsusprobleeme. Alapeatükkides tuuakse olulisematest eesti keele grammatikatest ja käsiraamatutest välja seisukohad *gi*-/*ki*-liiteliste asesõnade käänamise kohta ning antakse ülevaade vormieksimustest. Kolmandas peatükis tutvustatakse uurimismeetodit ja materjali ning kirjeldatakse uurimuse kaht etappi. Neljandas peatükis tuuakse välja normingute ülevaade seni ilmunud õigekeelsussõnaraamatutes. Viiendas peatükis analüüsitakse korpuse etTenTen materjali, tutvustatakse tulemusi ning esitatakse järeldused.

1. Liite *-gi/-ki* koht keelesüsteemis

Töös kasutatakse nimetust *liide* üldistavalt nii tuletusliite kui ka rõhuliite ehk kliitiku kohta. Teoreetiline probleem seisneb selles, kas pidada liidet *-gi/-ki* pigem tuletusliiteks või kliitikuks. Selle eristuse avamiseks antakse jaotises ülevaade *gi/-ki*-liitest suhestatuna afiksitena. Esimeses alapeatükis esitatakse Arnold M. Zwicky ja Geoffrey K. Pullumi 1983. aastal ilmunud artiklile „Cliticization vs. Inflection: English n't“ ning Andrew Spencer ja Ana R. Luísi 2012. aastal ilmunud raamatule „Clitics“ tuginedes peamised kriteeriumid, mille abil kliitikuid ja afikseid eristatakse. Teises alapeatükis tuuakse välja keeleteadlaste senised käsitlused *gi/-ki*-liitelistest asesõnadest ning põhjendused, miks liidet on mingil ajal liigitatud kindlat tüüpi morfeemiks. Kolmandas alapeatükis tutvustatakse leksikaliseerumisprotsessi ning selle suhet uuritavate asesõnadega.

1.1. Kliitikud ja afiksid

Paljudes maailma keeltes esineb kaht tüüpi seotud morfeeme – kliitikud ja afiksid –, mis liituvad iseseisvatele sõnadele (Zwicky, Pullum 1983: 502). Zwicky ja Pullum on välja toonud kuus kriteeriumi, mis eristavad neid kaht morfeemitüüpi üksteisest. Samadele kriteeriumitele on viidanud ka Spencer ja Luís (2012).

1. Afiksid liituvad sõnadele valikulisemalt kui kliitikud (Zwicky, Pullum 1983: 503), mis liituvad sõnadele valimatult. Afiksid liituvad ainult teatud sõnaklasside sõnadele ja mõnikord ka ainult teatud sõnaklassi alamklasside sõnadele. (Spencer, Luís 2012: 108)
2. Afiksiliste sõnade paradigmas esineb sageli juhuslikke lünki, mis ei ole iseloomulikud kliitiku sisaldavatele sõnadele (Zwicky, Pullum 1983: 504). Näiteks ingliskeelsel omadussõnal *wrong* ei ole komparatiivi ega superlatiivi vormi (*wronger/wrongest*), sest miski saab olla ainult kas õige või vale, mitte rohkem ega kõige rohkem vale. Soome keele üldküsimumust väljendav kliitik *-ko/-kö* saab liituda kõigile sõnadele, millega üldküsimumus algab. (Spencer, Luís 2012: 109)

3. Fonoloogilised vaheldused on iseloomulikud pigem afiksitele kui kliitikutele (Zwicky, Pullum 1983: 504). Näiteks türgi keeles on genitiivil kaks võimalikku käändelõpuvormi *-in* ja *-nin*. Kumb vorm käände lõppu lisatakse, sõltub sellest, kas noomen lõpeb konsonandi või vokaaliga: *ev* 'maja' – *ev-in* 'maja (oma)'; *gece* 'öö' – *gece-nin* 'öö (oma)'. (Spencer, Luís 2012: 109)
4. Semantiline idiosünkraasia on iseloomulikum afiksitele. See tähendab, et sõna tähendus ei ole alati sama, mis selle osadel. (Zwicky, Pullum 1983: 504–505). Semantiline idiosünkraasia avaldub eelkõige tuletusafiksites, aga ka muuteafiksites. Kliitikutele see iseloomulik ei ole, sest nad väljendavad kõigis kontekstides sama tähendust. (Spencer, Luís 2012: 110)
5. Süntaktilised reeglid saavad mõjutada afiksilisi sõnu, kuid mitte kliitikuid (Zwicky, Pullum 1983: 504). Selle kriteeriumi järgi käituvad peremeessõna ja kliitiku kombinatsioonid nagu süntaktilised sõnad, st kliitikut ei ole võimalik peremeessõnast eraldada nii nagu ka afiks ei ole oma tüvest eraldatavad. (Spencer, Luís 2012: 110).
6. Kliitikud saavad liituda ka sinna, kus on kliitik juba olemas, kuid afiks ei saa liituda. See on võimalik näiteks inglise keeles – *I'd've done it if you'd asked me* (Zwicky, Pullum 1983: 505). Kui afiks ja kliitik on lisatud samale sõnale, on loomulik järjestus see, et esmalt lisatakse afiks ja seejärel kliitik, sest afiks on tüvele lähemal kui kliitikut (Spencer, Luís 2012: 110).

Kliitikut ei ole täistähenduslikud sõnad, mistõttu ei saa nad nagu liitedki iseseisvalt esineda, vaid vajavad sõna, mille külge liituda. Spencer ja Luís on kirjeldanud kliitikute liike selle järgi, kuidas nad sõnale liituvad. Kliitikut, mis liitub sõna järele, nimetatakse enkliitikuks. Kliitikut, mis liitub sõna ette, nimetatakse prokliitikuks. (Spencer, Luís 2012: 1) Lisaks eelmainitutele võttis Zwicky 1977. aastal ilmunud teoses „On clitics“ kasutusele termini *endokliitik* (ka *sisekliitik*). Endokliitik tähistab kliitikut, mis esineb sõna sees, afiksaalsete morfeemide vahel. (Zwicky 1977: 7–8)

Siinse töö seisukohalt on olulised eelkõige määratlemise kolmas, neljas ja kuues kriteerium. Kolmandas kriteeriumis pigem afiksitele omaseks tunnistatud fonoloogiline vaheldus on iseloomulik eesti keele *gi-/ki*-liitele. *-gi* liitub helilistele ning *-ki* helitutele

häälikutele (Keelenõuannete ... 2010), näiteks *keegi*, *miski*, *kumbki*. Neljandas punktis mainitud semantiline idiosünkraasia liitele omane ei ole, sest *-gi/-ki* ei ole ülejäärmises peatükis kirjeldatava leksikaliseerumise tõttu enam peremeestüvest lahutatav ning väljendab indefiniitsetes pronoomenites alati umbmäärasust. Kõige olulisemaks võib pidada kuuendat kriteeriumi, mille järgi liidetakse kliitik alati afiksi järele. ÕS 2013 järgi paikneb liide *-gi/-ki* normingupäraselt sõna lõpus, mis tähendab seda, et liidet mõistetakse eesti keeles kui kliitikut.

1.2. *-gi/-ki* seniseid käsitusi

Siinses jaotises on refereeritud põhilisi käsitusi *gi/-ki*-liite kohta. Eri autorid on kasutanud erinevaid termineid, mida ka refereeringus kasutatakse. Seetõttu on need jaotise alguses lahti seletatud. Paul Alvre nimetab *gi*-liite esinemist käändelõpu eel *inversiooniks*. Aado Rulli ja Johannes Aaviku kasutatud määratlused *liidet topeldavad* ning Andrus Saareste *topeltsufiksiga kujud* viitavad sõnadele, mille käänamisel on liide nii käändelõpu ees kui ka järel, näiteks *kellegistki*, *midagistki*, *kusagiltki*. Eesti keele emfaatilise *gi/-ki*-kliitiku nimetamiseks on Arnold M. Zwicky võtnud kasutusele termini *endokliitik* või *sisekliitik* (vt peatükk 1.1).

Mitmes soome-ugri keeles on indefiniitpronoomenite tuletamiseks kasutatud keeles juba varem olemas olnud asesõnu. Kordusega on tuletatud näiteks mordva keele *kije-kije* 'keegi' (*kije* 'kes') ja ungari keele *kiki* 'iga, igäüks, mistahes' (*ki* 'kes'). Läänemeresoome keeltes, mille hulka kuulub ka eesti keel, tuletatakse indefiniitpronoomeneid tihti *gi*-liite abil. Eesti keeles on niimoodi tuletatud *keegi*, *miski*, *mingi*, *kumbki* ja *ükski*. Neist neli esimest tuginevad iidsete interrogatiivpronoomenite tüvedele ning viies arvsõnale. Soome keeles on *gi*-liiteliste indefiniitpronoomenite tuletamine veel produktiivsem kui eesti keeles, sest *kin*-sufiksil on eitav paralleelvorm *-kaan/-kään*, näiteks *jokin* 'keegi, miski, mingi, mõni' ja *kukaan* ~ *kenkään* '(ei) keegi'. (Alvre 1980: 539)

1917. aastal on Aado Rull osutanud vanale vaidlusele selle üle, kas paigutada *-gi*¹ sõna lõppu või sõnatüve ja muutevormi vahele. Tema selge seisukoht on, et *-gi* peab paiknema sõna lõpus. Lõpu esinemist sõnatüve ja muutevormi vahel peab Rull lubamatuks (näide 1 ja 2). Ta nimetab ka, et sageli esineb keeles vorme, kus lõpule *-gi* lisatakse omakorda mõni üleliigne lõpp (näide 3 ja 4). Veel ebaharilikumad on vormid, kus üks *-gi* lisatakse muutelõpu ette ning teine taha (näide 5 ja 6). (Rull 1917: 86–87)

1. Ometi ei tee ta viha *kellegile* (õige: kellelegi) hirmu. – J. Mändmets „Meri“
2. *Kummagil* (õige: kummalgi) ei olnud midagi selle vastu. – O. Luts „Kevade“
3. Hans ei julgenud *kumbagit* (õige: kumbagi) ohjharu pingutada. – J. Lindtrop „Igapäevane elu“
4. Ega nüüd sellega ometi *kuhugile* (õige: kuhugi) saa. – J. Aavik „Ants Raudjalg“
5. Mitte *millegistki* (õige: millestgi) ei saa midagi. – J. Liiv „Elu sügavusest“
6. *Kusagilgi* (õige: kusgi) käigirada silm ei suuda seletada. – J. Tamm „Lugulaulud“

Kõige norminguvastasema vormina toob autor välja E. Petersoni „Etteütluste kogust“ lause „Ta ei pannud su sõna *miksgiksgi* (miksgi = milleksgi)“ (Rull 1917: 87). Eeltoodud näidetest järeldeb Rull, et liidet *-gi* kasutatakse „vigaselt“ asesõnades *kesgi* (*keegi*), *misgi* (*mingi*), *kumbgi*, *üksgi* ning üksikutes vormides mäarsõnas *kuhugi* – *kusgi* – *kustki*. Lisaks mainib ta, et väärad kasutusviisid on sisseharjunud, kuid ühtse ja reeglipärase keele tarvis oleks vaja vanast kasutusviisist loobuda ning hakata lõppu *-gi* kasutama sõna lõpus. (samal: 87)

Kuigi õigekeelsusallikad on kirjakeeles vorme *kellegile*, *millegile*, *kummagile* kogu aeg ebanormingupärasteks pidanud ja nendele tähelepanu juhtinud, valmistab *gi*-liiteliste pronoomenite käänamine eestlastele ikkagi probleeme (Alvre 1980: 539). *gi*-liite inversioon² pronoomenites on Alvre järgi omane ainult eesti keelele, sest soome keeles jääb liide *-kin*, *-kaan/-kään* alati sõna lõppu. Eesti keeles jääb näiteks sõna *mingi* puhul

¹ Aado Rull (1917: 84–86) pooldab kirjaviisi lihtsustamise ja ühtlustamise huvides ainult nõrgakujulise *-gi* kasutamist.

² Paul Alvre (1980: 539) nimetab *gi*-liite esinemist enne käändelõppu inversiooniks.

gi-liide alati käändelõpu ette: *mingisse, mingis, mingist*, sest paralleelvõimalusi (v.a ainsuse nominatiiv ja genitiiv) selle sõna puhul ei ole. Pronoomeneid *mingi* ja *miski* on peetud samaväärseteks (samas: 541), kuigi näiteks Aaviku (1936: 200) järgi on *miski* nimisõnaline asesõna ja *mingi* omadussõnaline asesõna. Saareste (1958: 202) kasutab mõlemat pronomeni omadussõnalises tähenduses, näiteks *ei mingi asi meeldi mulle, miski asi puudub*. Sellegipoolest käändub *miski* muretult nagu *mingi*. Üldkeeles esineb *miski* ka genitiivis, näiteks *ei pane seda miski(ks)*. Normingupärasest kirjakeeles peaks *miski* käänduma nagu interrogatiivpronomeni *mis* ehk nii, et liide lisatakse käändelõpule. (Alvre 1980: 541)

Nagu selgub ka Rulli artiklist (1917: 87), olid lisaks liite inversioonile varem levinud ka liidet topeldavad vormid, näiteks *kellegistki, millegistki*. Substantiivide käänamisel eelmainitud probleeme ei esine, sest liide asetseb alati sõna lõpus, näiteks *pojalegi, pojatagi, pojagagi* (mitte *pojagiga*). Küll ütleb Alvre, et inversioonivormid on lubatud ilukirjanduskeeles otsekõnes. Tema arvates on eesti uurijatest *gi*-liiteliste pronomeni käänamisse kõige vabameelsemalt suhtunud Andrus Saareste, kes „Eesti keele mõistelises sõnaraamatus“ esitas normingupärased ja inversiooniga vormid võrdsetena. (Alvre 1980: 539) Seejuures on Saareste (1958: 671) esitanud inversioonivormid koguni esikohal, näiteks *ei anna seda kellegile e kellelegi*.

Vabameelsest suhtumisest pronomeni käänamisse annab tunnistust ka Saareste 1923. aastal ilmunud artikkel „Kellele, mingit, kuskil“, kus autor arutleb selle üle, kas asesõnade *kes, kus, mis* puhul on õige kasutada kirjakeeles *gi-/ki*-liidet enne või pärast käändelõppu. Saareste toob välja, et tavaliselt käänatakse nii kõne- kui ka kirjakeeles asesõnu *keegi, mingi (miski), kuski* ja *kumbki* nii, et *gi-/ki*-liide esineb enne käändelõppu. Näiteks sõna *keegi* käändeparadigma on *kellegi, kedagi, kellegisse, kellegis, kellegist, kellegile, kellegil, kellegilt, kellegiks, kellegini, kellegina, kellegita* ja *kellegiga*. (Saareste 1923: 116)

Ühtlasi mainib Saareste, et *gi-/ki*-liite kasutamine muutelõpu eel ei ole paljudele keeleuurijatele meeldinud, mistõttu hakati soovutama vorme, kus liide paikneb muutelõpu järel, näiteks *kellessegi, kellelegi, kellegagi, millessegi, millelegi, milletagi*.

Sellised kujud on osalt ilmnunud ka kirjakeeles, kuid Saareste peab neid kõnekeeles haruldasteks. Sellise erisuse taustal on ta tõstatanud ka küsimused, kas ainult üks kasutusviisidest peab olema õige või võivad seda olla mõlemad ning kas on otstarbekas grammatikareegli jaoks kirjakeeles ja ühiskeeles omaseks saanud vorme *kellegist*, *millegist* ja *kusagil* keelevigadeks nimetada. Tema arvates nõuaks *gi-/ki*-liite kasutamine pärast käändelõppu erilist õppimist ning lisaks peab ta selliseid vorme „kuiv-paberlikeks ja kõledateks“. Kujusid, mille puhul liide esineb enne käändelõppu, peab Saareste „sulavateks ja nõtketeks“. Olenemata eriarvamustest selle kohta, kus peaks paiknema *gi-/ki*-liide, toonitab Saareste artikli lõpus, et topeltsufiksiga kujud, nagu *midagistki*, *kedagit*, *kuhugile* ja *kuskiltki*, on kirjakeeles vigased ja soovimatud. (Saareste 1923: 116–117)

gi-/ki-liite kasutamist käändelõpu eel on Saareste õigustanud ka 1936. aastal ilmunud artiklis „Eesti õigekeelsuse päevaküsimustest“. Seal toob ta välja, et *gi-/ki*-liitelised pronoomenid *keegi*, *mingi*, *miski*, *kumbki* ja *kuski* muutuvad käänamisel kaht moodi. Esimest neist nimetab ta vanema pruugi järgi käänamiseks. Sellisel juhul paiknevad käändelõpud tüve ja *gi-/ki*-liite vahel, näiteks *andsin kellelegi*, *kõneleb kummastki*, *läks kuhugi*. Niimoodi käänatakse ka noomeneid ning seetõttu peetakse seda ka kirjakeeles normingupäraseks. Vanema tarvituse järgi käänamine on Saareste sõnul omane veel vaid Viru randadele ning Tartumaa ja eriti Võru murdele. Teist käänamisviisi, mida Saareste ka ise pooldab, nimetab ta uuema pruugi järgi käänamiseks. Selline viis on levinud saartel, Läänemaal, Harjumaal, Järvemaal, Virumaal, Pärnumaal, Viljandimaal ja paiguti ka Tartumaal. Uuema tarvituse järgi käänamisel liituvad käändelõpud liite *-gi/-ki* järele ehk nii nagu liidetega tuletatud sõnadele, näiteks *andsin kellegile*, *kui miskit oleks*, *kõneleb kummagist*. (Saareste 1936: 553)

Mainitud kahest viisist on Saareste sõnul ühiskeelele omane eelkõige uuema pruugi järgi käänamine. Seetõttu on autori arvates „Eesti õigekeelsuse-sõnaraamat“ (1925) ja „Väike õigekeelsus-sõnaraamat“ (1933) norminguks lisanud ka sõnad *kuskil* (kuski), *kuskile* (kuhugi), *kuskilt* ning VÕS lisaks *kusagil* (kuskil). Põhjus, miks norminguks pole lubatud kõiki uuema tarvituse käänamisviise, on Saareste sõnul selles, et seda, mis on õigekeeles õige või väär, määratakse tihti kodumurde järgi. Miks kõnekeeles

pronoomeneid just nii käänatakse, põhjendab Saareste sellega, et *-gi/-ki* kinnitav tähendus ('ka', 'isegi') on enamjaolt täiesti kadunud. Näiteks *keegi* ei tähenda 'kes ka' ega 'isegi kes' ning *mingi, miski* ei tähenda 'mis ka' ega 'isegi mis'. Seda väidet kinnitab ka asjaolu, et kui liitele on vaja lisada kinnitavat varjundit, liidetakse sellele teinegi *-gi*, näiteks fraas *kui midagigi saaks!*. Oma käsitluse lõpus toonitab Saareste, et kogu eesti pronoomenite morfoloogia on erandlik, ning palub seetõttu, et lisaks *kuskil, kusagile* vormidele lubataks kasutada esialgu kasvõi vorme *kellegile* ja *kummagile*. (Saareste 1936: 554)

Alvre järgi on *gi*-liite inversioonil keeleajaloolised juured. Selleks et aru saada *gi*-liitelistest paralleelvormidest, tuleb näha ka teisi ebareeglipärasusi, mis pronoomenite käänamisel ilmnevad. Näiteks *ku*-tüveliste adverbide hulka kuuluvatel sõnadel *kusagile ~ kuskile ~ kuhugi, kusagil ~ kuskil ~ kuski, kusagilt ~ kuskilt ~ kustki* on olemas murdetau. (Alvre 1980: 540) Johannes Aaviku 1936. aastal ilmunud „Eesti õigekeelsuse õpiku ja grammatika“ järgi on neist norminguvastased ainult liidet topeldav *kusagiltki* ning vorm *kuhugile*. Vähem soovitatavateks peab ta vorme *kuski* ja *kustki*. (Aavik 1936: 2) Olenemata Aaviku soovitustest on reeglipärase vormidena kirjakeelde jäänud sõnad *kuhugi, kuski* ja *kustki*. Enne väliskohakäänete tekkimist lisati *gi/-ki*-liide käändelõpu järele – *kusagi, kuski* –, mistõttu jäi see uute käändelõppude *-le, -l* ja *-lt* lisamisel sõna sisse. Seega on väliskohakäändelised adverbid olnud pronoomenite käänamise mõjutajad, sest ka uute tuletiste lähteks võeti adverb *kusagi* 'kuskil' tervikuna. (Alvre 1980: 540)

Sarnane protsess on Alvre sõnul toimunud ka pronoomenitega *kes* ja *mis*, mille allatiivivormid on kunagi olnud *ke-lle* ja *mi-lle*. *gi*-liite lisamisel said neist *kellegi* ja *millegi*. Kahe lõpuga allatiivivormide *ke-lle-le* ja *mi-lle-le* tekkimise järel hakati *-le* lõpule eelnevat osa tajuma uue sõnatüvena. Selle tulemusena tekkisid *ke-l* ja *ke-lt* ning *mi-l* ja *mi-lt* kõrvale kujud *kelle-l, kelle-lt, mille-l* ja *mille-lt*. Inversioonivorm *kellegile* on tekkinud enne *-le* lõpu lisamist allatiivile. Seega pole käändelõpu ja *gi*-liite inversiooni keeleajalooliselt olemas. Ühtlasi on kahe käändelõpu olemasolu märkimisväärne keeleajalooline eeltingimus *gi*-liite kasutamise põhjendamiseks enne käändelõppu. (Alvre 1980: 542–543)

Pronoomenit *kumbki* kasutatakse kahele olendile või objektile korraga viitamisel. Kõigi grammatikate järgi on ka pronoomenis *kumbki* *gi*-liite normingupärane koht sõna lõpus. Normingupärase kasutuse eeliseks võiks olla see, et erinevalt vormidest *mingile* või *kusagile* sõnas *kumbki* kaht nähtavat käändelõppu ei esine. Siiski on teised *gi*-liitelised inversiooniga pronoomenivormid mõjutanud ka sõna *kumbki*. (Alvre 1980: 542) Saareste (1958: 877) toob ka selle sõna puhul esikohale inversioonivormid, näiteks *tal oli kummagis* (kummaski) *käes õun*. Lisaks on oluline see, et vormides *kummagile*, *kummagil*, *kummagilt* lisatakse keeleajalooliselt väliskohakäändelõpud genitiivi lõpule. (Alvre 1980: 542)

Sõna *keegi* inversioonitüübi allatiivivormid eesti murdeis on Alvre järgi *kellegile* (~ *kellegille* ~ *kellekile*), *kenegile* ~ *kennegile*, *kessegile* ja *kellengile*. Sellised variandid esinevad põhjamurdeis ja Mulgi alal ning nende paralleelkujud ka Kirde-Eestis ning Tartu ja Võru murde alal. Normingupärane vorm *kellelegi* esineb ainult endisel Tartumaal ja vähesel määral ka rannikumurdes. Eeltoodutest erinev kolmas põhitüüp *kellegi* 'kellelegi' on levinud Kagu- ja Kirde-Eestis, eriti aga Võru murdes. Seda kokku võttes tõdeb Alvre, et Saareste järjekindel inversioonivormide eelistus on rahvakeelt arvestades arukas ning paralleelkujud peaksid olema kirjakeeles lubatud, sest normingupäraste vormide nõudmine ei tule eestlaste keeleoskusele kasuks. (Alvre 1980: 542)

Teoses „On clitics“ (1977) võtab Zwicky madura keele reduplikatiivse morfeemi *-pul* liigitamiseks kasutusele termini *endokliitik* või *sisekliitik*. Sama mõiste seletuseks toob autor näite ka eesti keele emfaatilisest morfeemist *-ki* (*-gi*), milleni juhatas teda keeleteadlane Ilse Lehiste. Zwicky ütleb, et tavaliselt esineb morfeem enkliitikuna, kuid kui see liidetakse interrogatiivsetele sõnadele, võib *-ki* käändelõpule nii eelneda kui ka sellele järgneda, näiteks *miski* allatiivivorm võib olla nii *millelegi* kui *millegile*. (Zwicky 1977: 7–8) Zwicky mainib, et Lehiste järgi määratlevad kooligrammatikad *-ki* kasutamise enkliitikuna, kuid paljud kõnelejad eelistavad selle kasutamist käändelõpu eel, seega endokliitikuna (Lehiste 1960, viidatud Zwicky 1977 järgi). Samuti sõnab autor, et mõnel juhul on *-ki* kasutus võimalik ainult sõna sees, näiteks sõna *kuski* allatiiv *kuskile* või *kusagile*. Sellist *-ki* liitumist nimetab Zwicky parasjagu toimuvaks

morfoloogiliseks protsessiks, mille käigus muutub *-ki* üha rohkem tüve järele liidetavaks sufiksiks. (Zwicky 1977: 8) Zwicky teose põhjal on Joel A. Nevis 1984. aastal kirjutanud artikli pealkirjaga „A Non-endoclititic in Estonian“, kus ta väidab, et emfaatiline kliitik *-gi/-ki* ei ole endokliitiku näide. Nevis sõnul on tegu kahe erineva morfeemiga, millel on sõnas erinev positsioon ja tähendus. Ta lisab, et „endokliitik“ *-gi* on emfaatilisest enkliitikust *-gi* erinev morfeem. Zwicky endokliitikuks nimetatud *-gi* esineb Nevis sõnul vaid teatud adverbides ja näitab pigem indefiniitsust kui emfaatilisust. (Nevis 1984: 139)

Artiklis analüüsib Nevis viit sõna: *keegi*, *miski*, *millalgi*, *kuski* ja *mingi*. Toetudes Zwicky eespool mainitud väitele interrogatiivsetele sõnadele lisatava *-ki* kohta, toob Nevis välja sõnad *keegi* ja *miski*, mille puhul on alternatiivne liite esinemine võimalik. Näiteks *millegi*, *midagi*, *millesegi/millegisse*, *milleski/millegis*, *millestki/millegist*, *millelegi/millegile*, *millelgi/millegil*, *milleltki/millegilt*, *millekski/millegiks*, *millenagi/millegina*, *millenigi/millegini*, *milletagi/millegita*, *millegagi/millegita*. Ühtlasi mainib ta, et teiste indefiniitsete sõnade puhul, näiteks *millalgi*, on *-gi* asukoht kindel. Selle sõna puhul saab liide paikneda ainult adessiivi lõpu järel, sest vastupidise järjekorraga oleks see ebagrammatiline (*millagil*). *Kusagil* ja *kuskil* puhul on olukord vastupidine, ebagrammatilised oleksid vormid *kusalgi*, *kulgi*. Olenemata eelmises lauses esitatud väitest, ütleb Nevis, et sõna *kuski* käänamisel paikneb *-gi* väliskohakäänetes³ käändelõpu järel, kuid sisekohakäänetes käändelõpu ees: *kuhugi*, *kuski*, *kustki*. Seega on liitel selles sõnas kaks võimalikku esinemiskohta. Küll aga mainib Nevis, et sisekohakäänetes on sõnajuur *ku-* ning väliskohakäänetes *kusa-*. *Mingi* puhul esineb *-gi* ainult käändelõpu ees. (Nevis 1984: 139–140)

³ Nevis käsitleb sõnu *kusagil* ja *kuskil* käändsõnadena ning seetõttu on ka refereerimisel kasutatud termineid *väliskohakäänetes* ja *sisekohakäänetes*. EKK 2007 järgi kuuluvad mäarsõnad muutumatute sõnade hulka, olenemata sellest, et mõned muutumatud sõnad võivad esineda kahes või kolmes morfoloogilises vormis. Sarnaselt Nevisele viitab kohakäändesõnade olemasolule ka EKG I (1995: 87–90).

Tuginedes analüüsitud viiele sõnale, toob Nevis (1984: 140) välja eesti keele morfeemi *-gi* paiknemiskohad eespool nimetatud sõnades.

1. Käändelõpu ees:
 - a) sõna *kuski* väliskohakäänetes;
 - b) monomorfeemilises sõnas *mingi*.
2. Nii käändelõpu ees kui ka järel:
 - a) *keegi* ja *miski* obliikvakäänetes⁴.
3. Käändelõpu järel:
 - a) sõna *kuski* sisekohakäänetes;
 - b) sõnas *millalgi*;
 - c) *keegi* ja *miski* mitteobliikvakäänetes.

Nevis (1984: 141) järgi ei ole morfeemil *-gi* sõnades *keegi*, *miski*, *millalgi*, *kuski* ja *mingi* mitte emfaatiline, vaid indefiniitne tähendus. Emfaatiline kliitik on produktiivne ning täidab peatükis 1.1 esitatud kliitiku määratlemise esimest kriteeriumi ehk liitub sõnadele valimatult (Spencer, Luís 2012: 108). Näiteks nimisõnale *nainegi*, verbile *räägibki*, adjektiivile *suurgi*, adverbile *tänagi*. See ei esine kunagi käändelõpu ees ega käitu nagu endokliitik. Indefiniitne *-gi* ei ole seega oma olemuselt kliitik, vaid pigem tuletusliide. See liitub ainult sellistele tüvedele, mis tähistavad inimest, kohta, aega või tüüpi. (Nevis 1984: 141–142) Selline käitumine on omane peatükis 1.1 esimese kriteeriumina esitatud afiksi määratlusele (Spencer, Luís 2012: 108). Seega esineb Nevis arvates endokliitikuna ainult indefiniitne *-gi* või on see teinud läbi metateesi käändelõppudega. Metateesist tõenäolisemaks peab Nevis siiski seda, et kõik indefiniitsed vormid jäetakse meelde tervikuna. (Nevis 1984: 142)

Tõestust leidub ka selle kohta, et *keegi*, *miski*, *kuski* ja vahest ka *millalgi* on polümorfeemsed. Sõna *keegi* on vormiliselt identne interrogatiivse pronoomeniga *keski*. Pronoomenile *kes* on lisatud vaid emfaatiline kliitik *-gi*. Ka tüvi *kee-* käändub (v.a nominatiivis) täpselt samamoodi nagu *kes* ning mõlemal sõnal on ebareeglipärased genitiivi ja partitiivi vormid: *kelle*, *keda* ning *kellegi* ja *kedagi*. Nii nagu on

⁴ Obliikvakääneteks nimetatakse kõiki käändeid peale nimetava (ÕS 2013).

leksikaliseerunud *kes*, on leksikaliseerunud ka *keegi*, sest need sõnad jagavad teatud omadusi. Sarnaselt sõnaga *keegi* koosneb ka *miski* kahest morfeemist: *mis* ja emfaatiline kliitik *-gi*. Sõnas *miski* on võimalik ära tunda interrogatiivne pronoomen *mis*, sest need kaks tüve on fonoloogiliselt ja morfoloogiliselt identsed. Samuti on mõlemal sõnal nominatiivis, genitiivis ja partitiivis samad lõpud ning pikad ja lühikesed vormid, näiteks *millelt/milt*. Kummalgi pronoomenitest *keegi* ja *miski* ei ole sama tähendus, mis liitmisel tekkinud pronoomenitel *kes* + *-gi* (*keski* 'isegi kes') ning *mis* + *-gi* (*miski* 'isegi mis'). Leksikaliseerunud *keegi* ja *miski* väljendavad umbmäärasust. Seda, et *miski* on poolkivinenud vorm, näitab ka selle esinemine liitsõnades *miskipärast/millegipärast*. (Nevis 1984: 142)

Nii sõnast *kus* kui ka *kuski* on võimalik moodustada sisekohakäändeid *kuhugi*, *kuski* ja *kuski*. Sõnal *kuskil* on erinevalt sõnast *kus* olemas ka väliskohakäanded. Need on liidetud *kus-/kusa*-tüvele nii, et neile eelneb indefiniitne liide *-gi*. *Kuski* käände paradigma on tõenäoliselt jäetud meelde tervikuna, sest sellel puuduvad nominatiivi, genitiivi, partitiivi, translatiivi, essiivi, terminatiivi, abessiivi ja komitatiivi vormid. Sõnal *kus* on ka emfaatilise kliitikuga vorm *kuski* 'isegi kus', kuid see on vaid nõrgalt seotud sõna *kuski* umbmäärase tähendusega. Seega ei tulene Nevis'e järgi ükski eeltoodud sõnadest morfosüntaktiliselt interrogatiivsetest pronoomenitest *kes*, *mis* ja *kus* ning kliitikust *-gi*. Neil kõigil on spetsiifiline (umbmäärane) tähendus ja morfonoloogiline idiosünkraasia ning nad ei sõltu oma vormiliste ebareeglipärasuste tõttu täielikult sõnamuutmisreeglitest. *Keegi*, *miski* ja *kuski* on leksikaliseerunud (poolkivinenud) polümorfeemsed sõnad. (Nevis 1984: 142–143)

Lisaks vormide analüüsile selgitab Nevis ka indefiniitse *-gi* diakroonilist arengut. Tema arvates liitusid esmalt interrogatiivsed pronoomenid emfaatilise kliitikuga ning said spetsiifilise tähenduse. Seejärel hakkas *-gi* väljendama indefiniitsust ning kõik need sõnad leksikaliseerusid. Eelmainitud viis vormi kivinesid: *millalgi* ei muutunudki rohkem ning *kuski* käände paradigma toetus sõna *kus* paradigmale. Selleks et *kuski* saaks lisaks sisekohakäanetele ka väliskohakäandevormid, liideti viimased *kuski/kusagi* tüvele. Selle tulemusena jäi liide väliskohakäanetes käändelõpu ette. Sõnade *keegi* ja *miski* nominatiivi, genitiivi ja partitiivi vormides sulandusid käändelõpud tüvega üheks

ning *-gi* sai liituda ainult käändelõpule. Selline järjestus laienes ka ülejäänud käänetele, kuid sõna *kuski* väliskohakäänete mõjul hakkasid tekkima analoogiavormid, näiteks *millelgi/millegil*. Sõna *mingi* jõudis kivinemisega nii kaugemale, et seda pole võimalik enam erinevateks morfeemideks jagada. (Nevis 1984: 143)

Seega pole Nevisel sõnul kunagi olnud perioodi, mil kliitiku *-gi* ja käändelõppude vahel oleks saanud toimuda morfeemide metatees. *-gi* kasutamine käändelõpu ees ja järel tekkis analoogia mõjul. Artikli kirjutamise perioodil kasutasid keeleteadlased alternatiivselt mõlemat vormi ning kumbagi vormi ei saa seetõttu pidada sünkrooniliselt põhivormiks. Nevis ütleb Zwicky arvamuse kohta *-ki* parasjagu toimuvast morfoloogilisest protsessist, et indefiniitsel morfeemil *-gi* on kalduvus liikuda tüvele lähemale, sest see on tuletusafiks. Ta lisab, et protsess on peaaegu lõpule jõudnud, sest indefiniitne *-gi* on sufiks ning enamikul juhtudel on see liidetud tüvele. See tähendab, et eesti keeles pole *-gi* endokliitik, vaid tuletusafiks. (Nevis 1984: 143–144)

1.3. Leksikaliseerumine

Eelmises alapeatükis refereeriti Nevist, kes juhtis tähelepanu sellele, et kuigi pronoomenid *keegi* ja *miski* on vormiliselt identsed kahest morfeemist koosnevate kujudega *kes + -gi* 'iseegi kes' ning *mis + -gi* 'iseegi mis', ei ole nende tähendused samad. Ta väitis, et *keegi* ja *miski* on leksikaliseerunud ning väljendavad umbmäärasust. Nevisel nähtub, et nende pronoomenite kivinemine on toimunud, kuid leksikaliseerumise kontekstis pole neid varem käsitletud. Laurel L. Brinton ja Elizabeth Closs Traugott (2005: 96) nimetavad leksikaliseerumist muutuseks, mille käigus kõnelejad kasutavad mingis kindlas keelises kontekstis süntaktilist konstruktsiooni või sõna uue tähendusliku üksusena, mille morfoloogilised ja semantilised omadused ei ole täielikult tuletatavad või ennustatavad konstruktsiooni koostisosadest või sõnamoodustusmallist. Aja jooksul võib sisemine liigendatus veelgi hägustuda ning üksus võib selle tulemusena muutuda järjest leksikaalsemaks. (samas: 96)

See definitsioon sobib kokku leksikaliseerumise laia käsitlusega, milleks on „keelilise inventari võtmine“, kuid puudutab ka inventarisiseid muudatusi. Ühtlasi teevad

autorid leksikaliseerumise mõistestamiseks järgmised üheksa järeldust (Brinton, Traugott 2005: 96–97).

1. Leksikaliseerumist mõistetakse kui diakroonilist muutust, mille tulemusena tekivad uued leksikaalsed üksused. Leksikaliseerumine ei ole lihtsalt protsess, mille käigus võetakse mingid muutumatud üksused keelelise inventari koosseisu. Näiteks ei kuulu leksikaliseerumise alla laenamine, mille käigus ei toimu vormilisi või semantilisi muutusi, ning sõnamoodustusprotsessid, mis on enamjaolt läbipaistvad.
2. Leksikaliseerumise sisendiks võivad olla mistahes keelelise inventari üksused, näiteks liitsõnad, süntaktilised konstruktsioonid ja grammatilised üksused.
3. Moodustunud leksikaalsed üksused muutuvad sageli edasi: leksika-grammatika skaalal liiguvad need leksika suunas. See tähendab, et nendega võivad toimuda lisaks morfoloogilised, fonoloogilised ja semantilised muutused. Näiteks muutumine liitsõnast analüüsimatuks liitsõnaks: *vesi + kivi > veski* (Velsker 2010: 523, 235).
4. Leksikaliseerumise väljund on leksikaalne, st tähendusüksus, mille keelekasutaja on selgeks õppinud ja talletanud oma keelelisse inventari. Kui leksikaliseerumine on toimunud grammatilisest üksusest leksikaalse suunas, on kujunenud üksus semantiliselt sisukas.
5. Leksikaliseerumise väljund võib olla kui tahes kompleksne vorm, alates kinnisväljenditest, idioomidest, liitsõnadest, tuletistest ja liitsõnadest kuni idiosünkraatiliste kivilinenud vormideni.
6. Leksikaliseerumine on järkjärguline muutus.
7. Sageli kaasneb leksikaliseerumisega ka algsete fraasi- või morfeemipiiride kadu ning fonoloogiline järjend redutseerub. Näiteks fonoloogiline reduktsioon: *aita jumal > aitüma* (Velsker 2010: 523).
8. Leksikaliseerumisega kaasneb sageli semantiline ja pragmaatiline idiomatiseerumine, mis tähendab, et semantilised koostisosad kaotavad oma kompositsionaalsuse (näiteks *must turg* ei viita otseselt turule ega ka millelegi mustale). Uued tähendused on sageli äärmiselt idiosünkraatilised.

9. Sageli kaasneb leksikaliseerumisega produktiivsuse vähenemine.

Lisaks Nevisele väidab ka Saareste oma 1936. aastal ilmunud artiklis, et sõnade *keegi* ja *miski* kinnitav tähendus ‘ka’, ‘isegi’ on enamjaolt täiesti kadunud, kuigi nähtuse kirjeldamiseks ta terminit *leksikaliseerumine* ei kasuta. Saareste toob tõestuseks, et kui liitele on vaja lisada kinnitavat varjundit, liidetakse sellele teinegi *-gi* (vt ptk 1.2). Nende kahe pronoomeni leksikaliseerumisprotsessi kirjeldavad kõige paremini Brintoni ja Traugotti leksikaliseerumise iseloomustuse neljas ja seitsmes punkt, kus grammatiline üksus on omandanud omaette leksikaalse tähenduse ning leksikaliseerunud üksust ei ole võimalik enam morfeemideks jagada, sest sellel puudub morfeempiir.

Juba 1917. aastal viitas Aado Rull pikaajalisele vaidlusele *-gi/-ki*-liite paiknemise üle. Samale probleemile on viidanud mitmed teisedki keeleteadlased. Andrus Saareste esitas oma käsitlustes võrdsetena nii normingupärased kui ka *-vastased* vormid, põhjendades norminguvastaseid vorme keeleteadlastele omastena ning nende teket *-gi/-ki* kinnitava tähenduse (‘ka’, ‘isegi’) kadumisega. Peamiselt taotles Saareste liite kasutuse lubamist ka käändelõpu ees, taunides topeltsufiksiga vorme. Paul Alvre, kes pidas Saarestet liite paiknemisse kõige vabameelsemalt suhtuvaks uurijaks, väitis, et keeleajalooliselt polegi *-gi/-ki* inversiooni toimunud ning nõustus eestlaste keeleoskuse huvides paralleelkujude lubamisega kirjakeeles. Arnold M. Zwicky, kes võttis liite jaoks kasutusele termini *endokliitik*, jõudis järeldusele, et *-gi/-ki* liidetakse üha enam tüve järele. Arusaama liitest kui endokliitikust lükkas ümber Joel A. Nevis, kes väitis, et tegu on kahe erineva morfeemiga. Pronoomenites *keegi*, *miski* ja *kumbki* on liitel indefiniitne tähendus. Sarnaselt Saarestega ei tähenda ka Nevise arvates *keegi* ja *miski* sama mis *keski* ‘isegi kes’ ja *miski* ‘isegi mis’, vaid on leksikaliseerunud. Nagu väitis Alvre, pole ka Nevise arvates diakroonilises arengus olnud perioodi, mil *-gi/-ki* ja käändelõpp oleksid saanud kohad vahetada. Liite kasutamise erinevus tekkis tema arvates analoogia mõjul. Nevis jõudis järeldusele, et *-gi/-ki* liitub enamikul juhtudest tüvele, mistõttu on *-gi/-ki* eesti keeles tuletusafiks, mitte kliitik.

2. -gi/-ki õigekeelsusprobleemid

Siinses peatükis antakse ülevaade *gi-/ki*-liiteliste asesõnade vormidest õigekeelsusallikates ning liite käändevormidest tänapäeva õpilastöodes ja kirjakeeles üldiselt. Esimeses alapeatükis kirjeldatakse, kuidas on *gi-/ki*-liiteliste asesõnade normingupärane käänamisviis määratletud alates 1884. aastast kuni 2007. aastani ilmunud olulisemates grammatikates ja käsiraamatutes. Teises alapeatükis tuuakse välja liite kasutamisel tekkinud vormieksimused, toetudes peamiselt Tiiu Ereli 2000. aastal ilmunud artiklile „Mis on eestlastele eesti morfoloogias raske“, Külli Habichti 2013. ja 2014. aastal ilmunud õppematerjalidele ning Eesti Keele Instituudi Keelenõuvakale. Alapeatükis toodud vormieksimuste näited on aluseks bakalaureusetöös uuritavale probleemile *gi-/ki*-liiteliste pronoomenite normingupäratu käänamise kohta.

2.1. *gi-/ki*-liiteliste asesõnade käänamise käsitlused eesti keele grammatikates

Töös uuritavatest asesõnadest on Karl August Hermann esimeses eestikeelses grammatikas toonud välja kaks: *keegi* ja tol ajal *gi*-lise liitekujuga kirjutatud *misgi*. Lisaks nimetatutele on grammatikas välja toodud ka eitavad vormid: *ei keegi* ja *ei misgi*. (Hermann 1884: 31) Hermann järgi käänduvad umbmäärased asesõnad nii nagu siduvad ja küsivad pronoomenid *kes* ja *mis*, näiteks *keda*, *kelle* (sihitav kääne), *kelle* (omastav kääne), *kellesse*, *kelles*, *kellest*, *kellele/kelle*, *kellel/kel*, *kellelt/kelt*, *kellela*, *kellega*, *kelleni*, *kelleks*, *kellena*. Käänamisel lisandub sõnadele *gi*-liide pärast käändelõppu, näiteks *keegi*, *kedagi*, *kellegi*, *kellesegi* ja *midagi*, *millegi*, *millesegi*. Umbmääraste asesõnaliste käändevormide juures on Hermann maininud, et sõna *keegi* paralleelvorm on ka *kesgi*. (samas: 89–90) Lisaks eelnimetatud vormidele on Jaan Jõgever „Eesti keele grammatikas“ (1920) toonud „umbkaudsete“ asesõnadena välja ka vormid *kumbki* ning *ei kumbki*. Lisaks kirjutab ta sõna *miski* juba tugeva klusiiliga. Umbkaudseteks peab Jõgever küsivaid ja siduvaid asesõnu, millele lisatakse *-gi*. Olulisena märgib ta, et *-gi* liidetakse käändelõpu järele, mitte ette, näiteks *millestki*, mitte *millegist*. (Jõgever 1920: 40)

Harald Põld jagab indefiniitsed pronoomenid kahte liiki: liitsõnad ja liitsõnad. Töös uuritavad *keegi*, *miski* ja *kumbki* on ta liigitanud liitsõnade alla, pidades ilmselt silmas nende kompleksset struktuuri. Liitsõnad jagab ta omakorda kolme rühma, millest esimesse kuuluvadki *gi/-ki*-liitelised sõnad. Sealjuures toonitab ta, et liide lisatakse käändelõpu järele. (Põld 1920: 86–87) Kaarel Leetbergi järgi kuuluvad umbmääraste asesõnade alla nii *keegi*, *miski* kui ka *kumbgi*, mille kirjutamiseks kasutab ta nõrka klusiili (Leetberg 1921: 49–51). Oma grammatikas Leetberg nende sõnade käänamisel ei peatu. Oskar Loorits on „Eesti keele grammatikas“ (1923) välja toonud ainult pronoomenite sisulise liigituse, nimetava, omastava ja osastava käände vormid ning kahe eelneva käände mitmusevormid. Uuritavatest asesõnadest esinevad tema grammatikas indefiniitsetena sõnad *keegi*, *miski* ja *kumbki*. (Loorits 1923: 71)

Ka Elmar Muugi järgi kuuluvad *keegi*, *miski*, *kumbki*, *ei keegi*, *ei miski*, *ei kumbki* indefiniitsete pronoomenite alla. Muuk nimetab mainitud pronoomenite käänamist muude noomenite käänamisega võrreldes kõrvalepõikeliseks. *Keegi*, *miski*, *kumbki* käänduvad tema grammatikas nagu *kes*, *mis* ja *kumb*. Sarnaselt eelnevate keeleariivatega toob ka Muuk välja selle, et *-gi* paigutatakse iga kord käändelõpu järele, näiteks *miski*, *millegi*, *midagi* jne. Eraldi toob ta välja translatiivi käändevormi *millekski* e *miksiki*. (LEK 1933: 79) Sarnaselt Muugi grammatikaga käänduvad ka Aleksander Vaigla 1933. aastal koostatud grammatika järgi *keegi*, *miski*, *kumbki* nagu *kes*, *mis*, *kumb*. Erinevalt Muugist on ta välja toonud, et sõna *miski* partitiivi vorm on *midagi*, mitte *miskit*. Märkimist väärrib see, et ka Vaigla toonitab *-gi* liitmist käändelõpule. (EG I 1933: 115)

Johannes Aavik lähtub oma grammatikas veajuhtumitest ning toob esmalt välja norminguvastase vormi *ei miskit* (õige: *ei midagi*). Ta mainib, et *miskit* (*midagi*) on lubatud ainult luulekeeles ning ka proosas, kuid viimases ainult nimisõnalisises tähenduses, näiteks *ta kardab suurt miskit*. (Aavik 1936: 61) Ühe paragrahvi all on Aavik „vigaste“ vormidena välja toonud veel *ei milgil kombel* (õige: *ei milgi* (e *mingil*) *kombel*), *ei kellegil*, *ei millegil* (õige: *ei kellelgi*, *ei millelgi*), *kellegile*, *millegile* (õige *kellelegi*, *millelegi*), *kellegist*, *millegist* jne (õige: *kellestki*, *millestki* jne). Nimetatud sõnade käänamise selgituseks on ta öelnud, et *-gi/-ki* esineb käändelõpu järel, mitte selle

ees. Sama reegel kehtib ka sõnale *kumbki*: *kummalegi*, *kummastki* ja *kumbagi*, mitte *kummagile*, *kummagist* ja *kumbagit*. Võrreldes eelnimetatud keeleanalüüsijatega on Aavik esimene, kes on pidanud veaks topeltkliitikutega vorme, näiteks *millegistki*, *kellegistki* (õige: *millestki*, *kellestki*). (samas: 62)

Sarnaselt eelnevate grammatikate normingutega on Johannes Valgma ja Nikolai Remmel „Eesti keele grammatikas“ (1970) kirjutanud, et indefiniitsed pronoomenid *keegi* ja *miski* käänduvad nagu *kes* ja *mis*, näiteks *kellegi*, *kedagi*, *kellessegi* ja *millegi*, *midagi*, *millessegi*. Autorid on sealjuures rõhutanud, et *gi/-ki*-liide paikneb nii nagu tavalistel käändsõnadelgi käändelõpu järel. Sama reegel kehtib ka sõna *kumbki* kohta, näiteks *kummassegi*, *kummalegi* ja *kummagagi*. Ühtlasi mainivad grammatika autorid, et pronoomenil *kumbki* puudub mitmus. (Valgma, Remmel 1970: 112) Ka Valter Tauli kirjeldab *keegi*, *miski* ja *kumbki* käänamist nii nagu Valgma ja Remmel, rõhutades, et *-gi/-ki* liitub käändelõpule. Eraldi toonitab ta, et sõnade *keegi* ja *miski* alalütleva käände vormid on ainult *kellelgi* ja *millelgi*. Lisaks märgib Tauli, et kõigil kolmel uuritava pronoomenil puudub mitmus. (Tauli 1972: 69)

Erinevalt Valgma ja Remmeli ning Tauli väitest sõna *kumbki* mitmuse puudumise kohta on Arnold Kask ja Pauline Palmeos toonud välja terve mitmuse käändeparadigma: *kummadki*, *kumbadegi*, *kumbigi*, *kumbadessegi*, *kumbadeski*, *kumbadestki*, *kumbadelegi*, *kumbadelgi*, *kumbadeltki*, *kumbadekski*, *kumbadenagi*, *kumbadenigi*, *kumbadetagi*, *kumbadegagi* (Kask, Palmeos 1985: 69). Lisaks on nad oma grammatikas öelnud, et erinevalt vene keelest puuduvad eesti keeles erilised eitavad asesõnad. Asesõnadele lisatakse lihtsalt eitussõnu, näiteks umbmäärased asesõnad *ei keegi*, *ei miski*, *ei kumbki* ja *mitte keegi*, *mitte miski*, *mitte kumbki*. (samas: 35–36) Kask ja Palmeos kirjeldavad umbmääraste asesõnade peatükis pronoomenite olemust, kasutamist ja tähendusi, kuid ei peatu probleemil *gi/-ki*-liite paiknemise kohta. (samas: 70) Sarnaselt Kase ja Palmeose grammatikaga on 2007. aastal ilmunud „Eesti keele käsiraamatus“ kirjeldatud, et umbmäärased asesõnad osutavad põhjalikumalt määratlemata esemele, nähtusele või tunnusele, näiteks *kumbki* viitab kahele eraldi asjale ning võib esineda nii nimisõna kui ka omadussõna positsioonis (EKK 2007).

2.2. Ülevaade vormieksimustest

Tiiu Ereli 2000. aastal ilmunud artikkel „Mis on eestlastele eesti morfoloogias raske?“ analüüsib päringuid, mis on Eesti Keele Instituudi keelenõuandele alates 1995. aasta septembrist kuni 1998. aasta lõpuni tehtud. Teiste käänamist puudutavate küsimuste hulgas mainib Ereli ka *gi-/ki*-liite norminguvastast kasutamist. Ta toob välja, et umbmäärastes asesõnades *keegi*, *kumbki* ja *ükski* valmistab raskusi rõhuliite *-gi/-ki* kasutamine. Normingupäraste vormidena esitab Ereli näiteks *kellegagi*, *kummagagi* ja *mitte ühegagi* ning toonitab, et liide peab esinema käändelõpu järel, mitte ees. (Ereli 2000) Ka keelenõuande Keelenõuvaka rubriiki on koondatud keelehuviliste küsimused. Keelenõuvaka vormiõpetuse jaotisest „Eesti omasõnade käänamine“ leiab mitmeid küsimusi *gi-/ki*-liite kasutamise kohta. Küsitud on näiteks vormide *kellegisse*, *kellegile*, *kellegita*; *millegile*, *millegina*, *millegiga*; *kummagile*, *kumbalgi*, *kummagil* normingupärase kasutuse kohta. Vastustes on taas toonitatud, et rõhuliide paikneb käändelõpu järel. (Keelenõuvakk)

Lisaks eelmainitutele on 2010. aasta keelenõuannete kogus ilmunud artikkel „Meeldetuletusi *gi-* ja *ki-*liite kohta“. Selles on öeldud, et *-gi* ja *-ki* paigutatakse lõpu järele nii käänamisel kui ka pööramisel, näiteks *kellelegi*, mitte *kellegile* ja *millegagi*, mitte *millegiga*. (Keelenõuannete ... 2010) Ka Habicht on õppematerjalides „Keelenõu õpetajatele“ (2013) ja „Keelenõuanded eesti keele riigieksami vaatepunktist“ (2014) välja toonud õpilastööde sagedasemad keelevead. Keeleveaks nimetab ta eksimust kirjakeele reegli vastu reegli mittetundmise, vääriti tõlgendamise, normingu muutumise või reegli ebaselguse tõttu (Habicht 2013: 3). Üks sagedasem vormiviga loovtöodes ja riigieksamitöodes on sõnade *keegi*, *miski* ja *kumbki* käänamine (näited 1–5). Kirjakeele reegel näeb ette, et *gi-/ki*-liiteliste asesõnade käänamisel peab liide jääma sõnavormi lõppu. (samas 2013: 5, 14, 25; Habicht 2014: 51)

1. Negatiivne hoiak ei tee head mulle ega *kellegile* (*kellelegi*) teisele.
2. Kusjuures ei pruugi nad üldse *millegis* (*milleski*) süüdi olla.
3. Ma olen sündinud materiaalses maailmas ja elu ilma *millegita* (*milletagi*) oleks mulle üpriski suureks probleemiks.

4. *Kellelegile* (kellelegi) elus on kõige tähtsam raha, *kellegile* armastus, usk, vabadus ja rahu peres.
5. *Kumbagit* (kumbagi) ei tohi unustada, sest need tegevusalad võivad olla elukutse valikul määrava tähtsusega, andes juurde loovamat poolt.

Kuigi kõigist vaadeldud õigekeelsusallikatest selgub, et liide *-gi/-ki* asetseb pronoomenite *keegi*, *miski* ja *kumbki* käänamisel alati käändevormi lõpus, nähtub Tiiu Ereli artiklist, Külli Habichti õppematerjalidest ning EKI Keelenõuvakast, et mainitud pronoomenite käänamine valmistab keelekasutajatele endiselt raskusi. Sealjuures on kaheksas grammatikas kaheteistkümnest eraldi toonitatud liite lisamist käändelõpu järele. Vormieksimustest ning õigekeelsusallikates kirjeldatud norminguvastastest vormidest ilmneb kolm erinevat norminguvastast struktuuri: *kellegile*, kus *-gi* paikneb käändelõpu ees, *kellelegile*, kus topeldatakse käändelõppu ning juba 1936. aastal Johannes Aaviku grammatikas nimetatud liidet topeldav vorm *kellegistki*.

3. Uurimismeetod ja materjal

Siinse bakalaureusetöö analüüsisosas võrreldakse asesõnade *keegi*, *miski* ja *kumbki* normingupäraseid käände paradigmasid loomuliku keelekasutuse kohta kogutud tekstinäidete materjaliga. Eesmärk on teada saada, missugused vormikujud veebilehede korpuses etTenTen esinevad ning mil määral nende asesõnade kasutamisel normingud ja normid üksteisest erinevad. Norminguks nimetatakse õigekeelsusallikatesse kirja pandud keelenorme ning normiks teatud ajal keeles kasutusel olevate sõnade häälikuehitust, tähendusi, sõnamoodustus- ja sõnamuutmismalle ning süntaktiliste üksuste malle (Erelt 2002: 35–36).

Töö esimeses etapis uuriti sõnadega *keegi*, *miski* ja *kumbki* seotud normingute kajastumist õigekeelsusallikates. Selleks koguti materjali järgnevatest õigekeelsussõnaraamatutest: „Eesti keele õigekirjutuse-sõnaraamat“ (EKÕS) (1918), „Eesti õigekeelsuse-sõnaraamat“ (EÕS I) (1925), „Väike õigekeelsus-sõnaraamat“ (VÕS) (1933), „Suur õigekeelsus-sõnaraamat“ (SÕS) (1951), „Väike õigekeelsuse sõnaraamat“ (VÕS 1953), „Õigekeelsuse sõnaraamat“ (ÕS 1960), „Õigekeelsussõnaraamat“ (ÕS 1976), „Õigekeelsussõnaraamat“ (ÕS 1984), „Eesti keele sõnaraamat ÕS 1999“ (ÕS 1999), „Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006“ (ÕS 2006), „Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2013“ (ÕS 2013). Kogutud materjali põhjal koostati iga sõna kohta eraldi tabel (vt ptk 4).

Töö teises etapis käsitletav uurimismaterjal pärineb korpusest etTenTen, mis sisaldab 270 miljonit sõna 686 000 veebilehelt. Korpus koondab internetist alla laaditud eestikeelseid veebilehti, mis on tekstitüübilt erinevad, näiteks foorumitekstid, kommentaarid, blogid ja rahva-ajakirjandus, õpetused, ametlikud uudised ning teatmeteosed. (EtTenTen) Materjali analüüsitakse kombineeritud meetodiga, seega nii kvalitatiivselt kui ka kvantitatiivselt.

Korpusest otsiti sõnade *keegi*, *miski* ja *kumbki* normingupäraseid ja argikeelseid käändevorme üheteistkümnes käändes (v.a nominatiivi, genitiivi ja partitiivi vormid). Sõnade otsimiseks ja hilisemaks analüüsimiseks määratleti neli struktuurimalli: **TLgi** (tüvi, käändelõpp, *gi-/ki*-liide), **TgiL** (tüvi, *gi-/ki*-liide, käändelõpp), **TLgiL** (tüvi,

käändelõpp, *gi-/ki-liide*, käändelõpp), **TgiLgi** (tüvi, *gi-/ki-liide*, käändelõpp, *gi-/ki-liide*). Struktuurimallid määrati peatükis 2.2 kirjeldatud vormieksimuste põhjal. Kuna korpus on märgendatud, tuli normingupäratute vormide leidmiseks need ise otsingusse sisestada. Näiteks sõna *keegi* illatiivi otsitavad käändevormid olid: *kellesegi* (**TLgi**), *kellegisse* (**TgiL**), *kellesegisse* (**TLgiL**) ja *kellegisegi* (**TgiLgi**). Iga otsitud käändevormi näitelauseteks võeti kahekümnest esimesest allikast üks lause. Nende käändevormide puhul, mille otsingutulemusi oli vähem, analüüsiti kõik laused, mis pärinesid eri allikatest. Kokku analüüsiti sellise valikumeetodiga 1126 lauset. Lisaks näitelauseatele koostati tabel selle kohta, kui palju esines korpuses iga käändevormi. Näidete põhjal uuriti seda, kui palju iga sõna puhul igas käändes iga esitatud malli esineb, kui palju esineb normingupäraseid ja norminguvastaseid malle kokku, missuguses käändes esineb norminguvastaseid malle kõige rohkem (kõigi sõnade puhul eraldi ja kõigis sõnades kokku) ning mil määral käändevormi esinemissagedus on seotud norminguvastase kasutusega.

4. Normingud õigekeelsussõnaraamatutes

Siinses peatükis antakse ülevaade sõnade *keegi*, *miski* ja *kumbki* normingutest õigekeelsussõnaraamatutes, mis on ilmunud 1918. aastast kuni 2013. aastani. Alates 2006. aastast on ÕS-ides välja toodud ka argikeelsed vormid. Nende esitamiseks on kasutusel lühend **ARGI**.

Tabel 1. Pronoomen *keegi* õigekeelsussõnaraamatutes 1918–2013.

	1925–1932	1933	1948–1957; 1953; 1960; 1976; 1984	2006; 2009; 2013
Illatiiv	kessegi e kellesegi	kessegi e kellesegi	kellesegi	kellesegi/ ARGI kellegisse
Inessiiv			kelleski	kelleski/ ARGI kellegis
Elatiiv			kellestki	kellestki/ ARGI kellegist (2009, 2013)
Allatiiv			kellelegi	kellelegi
Adessiiv	kelgi e kellelgi	kellelgi e kelgi	kellelgi	kellelgi
Ablatiiv	keltki e kelleltk	kelleltk e keltki	kelleltk	kelleltk
Translatiiv			kellekski	kellekski
Terminatiiv			kellenigi	kellenigi
Essiiv			kellenagi	kellenagi
Abessiiv			kelletagi	kelletagi
Komitatiiv			kellegagi	kellegagi

Tabelis 1 on kokku võetud peatükis 3 välja toodud õigekeelsussõnaraamatute normingud sõna *keegi* käändevormide kohta. 1918. aasta EKÕS-is on esitatud ainult nominatiivi, genitiivi ja partitiivi vormid, mistõttu neid tabelis esitatud ei ole. Nii 1925. aastal ilmunud EÕS I-s kui ka 1933. aastal ilmunud VÕS-is on esitatud lisaks eespool mainitud kolmele põhikäände inessiivi, adessiivi ja ablatiivi vormid. Nende kahe

õigekeelsussõnaraamatu erinevus on ainult selles, et J. V. Veski koostatud EÕS I-s on esikohal lühenenud vormid ning Elmar Muugi koostatud VÕS-is pikad vormid. Tabelis on ühte tulpa koondatud SÕS 1951, VÕS 1953, ÕS 1960, ÕS 1976 ja ÕS 1984, sest nende aastate õigekeelsussõnaraamatutes on norming püsinud muutumatuna. Sarnaselt eelnenud viie sõnaraamatuga on ühte tulpa paigutatud ka ÕS 2006, 2009 ja 2013, sest nende normingud on mõne väikese erisusega muutumatuna püsinud. Esimene erinevus seisneb selles, et 1999. aastal välja antud ÕS-is ei ole käändeparadigmas nimetatud elatiivi argivormi *kellegist*. Teise erisusena on samas ÕS-is argikeelse vormina nimetatud ka *keegi* rööpne nominatiivivorm *keski*.

Tabel 2. Pronoomen *miski* õigekeelsussõnaraamatutes 1918–2013.

	1925–1932	1933	1953; 1960; 1976; 1984	1999; 2006; 2013
Illatiiv	millessegi	millessegi	millessegi	millessegi/ ARGI millegisse/miskisse
Inessiiv	milleski		milleski	milleski/ ARGI millegis/miskis
Elatiiv	millestki		millestki	millestki/ ARGI millegist
Allatiiv	millelegi		millelegi	millelegi
Adessiiv	millelgi e milgi	millelgi e milgi	millelgi	millelgi
Ablatiiv	milleltki e miltki	milleltki e miltki	milleltki	milleltki
Translatiiv	millekski e mikski	millekski e mikski	millekski	millekski ja mikski
Terminatiiv	millenigi		millenigi	millenigi
Essiiv	millenagi		millenagi	millenagi
Abessiiv	milletagi		milletagi	milletagi
Komitatiiv	millegagi		millegagi	millegagi

Tabelis 2 on esitatud õigekeelsussõnaraamatute normingud sõna *miski* käändevormide kohta. Sarnaselt tabeliga 1 puudub ka siinses tabelis 1918. aasta EKÕS-i norming, sest selles sõnaraamatus on esitatud ainult nominatiivi, genitiivi ja partitiivi vormid. Lisaks

puudub tabelist 2 ka 1948.–1957. aastal ilmunud SÕS-i norming, sest seda ei ole. 1925. aastal ilmunud EÕS I-s on esindatud kogu *miski* käändeparadigma koos lühenenud vormikujudega. VÕS-is on esindatud lisaks nominatiivile, genitiivile ja partitiivile vaid illatiivi, adessiivi, ablatiivi ja translatiivi vormid. Ühte tulpa on koondatud muutumatuna püsinud normingud 1953., 1960., 1976. ja 1984. aasta õigekeelsussõnaraamatutest. Samuti on ühes tulbas 1999., 2006. ja 2013. aastal ilmunud õigekeelsussõnaraamate normingud. Kõigis neis on sisekohakäänetes välja toodud ka argikeelsed vormid. Argikeelsetena on esitatud näiteks nii illatiivi vorm *millegisse* kui ka nominatiivist *miski* saadud vorm *miskisse*.

Tabel 3. Pronoomen *kumbki* õigekeelsussõnaraamatutes 1918–2013.

	1925–1932	1933	1953	1976; 1984	1999; 2006; 2013
Illatiiv	kummagi e kummassegi/ MITMUS kumma-dessegi e kummissesgi	kumbagi e kummassegi/ MITMUS kumbadessegi e kummissesgi	kumbagi e kummassegi/ MITMUS kumbadessegi	kummassegi e kumbagi/ MITMUS kumbadessegi	kumbagi ja kummassegi/ MITMUS kumbadessegi/ ARGI kummagisse
Inessiiv					ARGI kummagis

Tabelis 3 on esitatud õigekeelsussõnaraamatute normingud sõna *kumbki* käändevormide kohta. Tabelis on esitatud ainult illatiivi- ja inessiivivormid, sest ÕS-ides muid vorme ei esinenud. Sarnaselt tabeliga 2 puuduvad tabelis 1918. aasta EKÕS-i ja 1948.–1957. aasta SÕS-i normingud, sest neid ei ole väljaannetes esitatud. Erinevalt eelnevate sõnade normingutest, on sõna *kumbki* kohta esitatud ka mitmusevormid. 1925. aasta EÕS I erineb 1933. aasta VÕS-ist selle poolest, et EÕS I-s on ainsuse lühike sisseütlev astmevaheldusega, kuid VÕS-is ilma astmevahelduseta. 1953. aasta VÕS-ist on võrreldes eelmisega kadunud mitmusevorm *kummissesgi*. Ühes tulbas on esitatud 1976. aasta ja 1984. aasta ÕS-id ning 1999., 2006. ja 2013. aastate ÕS-id, sest nende normingud on püsinud muutumatuna. Viimases kolmes allikas on välja toodud ka argised vormid. Erinevalt eelmistest on 1999., 2006. ja 2013. aastate ÕS-ides esitatud ka inessiivi argivorm *kummagis*.

Kõigi kolme sõna kõigis normingutes aastatest 1918 kuni 2013 esineb *gi-/ki*-liide alati sõna lõpus. Seda nii pikkade vormide, näiteks *kellesegi, millesegi, kummassegi*, kui ka lühikeste vormide puhul, näiteks *kessegi, miltki, kumbagi*. Alates 1999. aastast on õigekeelsussõnaraamatutes hakatud esitama ka argikeelseid vorme, näiteks *kellegis, millegis, kummagis*, mida on kirjakeeles ebasoovitav kasutada.

5. Pronoomenite *keegi*, *miski* ja *kumbki* käändevormide kasutus korpusetekstides

Siinses peatükis analüüsitakse asesõnade *keegi*, *miski* ja *kumbki* korpuseuringu tulemusi. Kõigi kolme asesõna käändevormide kasutust analüüsitakse eraldi alapeatükis: esimeses alapeatükis käsitletakse sõna *keegi*, teises sõna *miski* ning kolmandas sõna *kumbki* käändevorme. Neljandas alapeatükis võetakse kolme sõna analüüsi tulemused kokku, võrreldakse neid omavahel ning tehakse saadud tulemustest järeldused. Materjali analüüsil lähtutakse sellest, et seniste käsitluste, õigekeelsussõnaraamatute, grammatikate ja käsiraamatute põhjal on *gi-/ki*-liiteliste sõnade normingupäraseks malliks **TLgi**. Analüüsil pööratakse eelkõige tähelepanu sellele, missuguses positsioonis liide *-gi/-ki* uuritavates asesõnades esineb, kas käändelõpu järel, ees või nii ees kui ka järel. Liite paiknemist kirjeldavad lühenditega vormistatud mallid **TLgi**, **TgiL**, **TLgiL** ja **TgiLgi**. Sagedusandmed esitatakse kõikide korpusest leitud käändevormide kohta ning eri käändevormide kasutust illustreeritakse näitelausetega. Samuti esitatakse käändevormide esinemissagedused mallide kaupa ning võrreldakse neid omavahel.

5.1. Sõna *keegi* käändevormide analüüs

Sõna *keegi* **illatiivi** normingupärast vormi *kellesegi* (näide 1) esines korpuses 151 korral. Norminguvastase *kellegis* (**TgiL**) (näide 2 ja 3) kasutust esines 32 korral. Vorme *kellesegisse* (**TLgiL**) ja *kellegisegi* (**TgiLgi**) ei esinenud kordagi.

(1) Inimeste seltskonda hindavad tuhkrud kõrgelt, ent ei kiindu väga tugevasti *kellesegi*. (www.maakodu.ee)

(2) See, kuidas ma enda raha kulutan, on puhtalt minu asi ja ei puutu *kellegis*. (www.geopeitus.ee)

(3) Ta pidi olema just siuke, kes kui *kellegis* kiindub, siis väga sügavalt. (www.amor.ee)

Inessiivi normingupärast vormi *kelleski* (näide 4) kasutati korpuses 189 korral ning norminguvastast *kellegis* (**TgiL**) (näide 5 ja 6) 16 korral. Vorme *kelleskis* (**TLgiL**) ja *kellegiski* (**TgiLgi**) ei esinenud kordagi.

(4) Kui need mõtted *kelleski* vastukaja tekitavad, siis andke mulle palun sellest Teile sobival viisil teada. (www.bioneer.ee)

(5) Kommentaare lugedes saab pildi tõelisest nõiajahist, sarnase keskajale kus keegi oli *kellegis* saatanat näinud ja oma hirmust tehtigi teisest inimesest saatanateener. (www.ekspress.ee)

(6) Nagunii hiljem taipad, et viga oli hoopis *kellegis*, kes suu lahti tegi- sinus eneses. (blablabla.ee)

Erinevalt eelnevatest käänetest olid sõna *keegi* **elatiivivormis** esindatud kõik neli malli. Normingupärast *kellestki* (näide 7) esines korpuses 1214 korral, norminguvastast *kellegist* (**TgiL**) (näide 8) 108 korral. Topeltsufiksiga vorme *kellestkist* (**TLgiL**) (näide 9) ja *kellegistki* (**TgiLgi**) (näide 10) esines mõlemat ühel korral.

(7) Siiani on meil aga puudu jäänud heast eestvedajast – *kellestki*, kes selle mõtte kätte võtaks ja ära teeks. (2010.uusmaailm.ee)

(8) Masohhist muutub sedamaid sadistiks, kui ta tunneb end *kellegist* üle olevat. (www.kirikiri.ee)

(9) Ei arva ma *kellestkist* midagi halba lihtsate postituste järel – – – (www.lapsemure.ee)

(10) Minu sõnadel on sügav mõte ja ma ei loobi *kellegistki* sõnadega vaid surun tõe kas või läbi sita ja pasa lollusest läbi. (www.mulje.ee)

Allatiivi normingupärast vormi *kellelegi* (näide 11) esines korpuses 15 449 korral. Korpuses olid esindatud kõik norminguvastased mallid. Vormi *kellegile* (**TgiL**) (näide 12) kasutati 2983 korral, *kellelegile* (**TLgiL**) (näide 13) 23 korral ja *kellegilegi* (**TgiLgi**) (näide 14) ühel korral.

(11) Seda, et tegemist on võrdsete meeskondadega, pole vaja eriti *kellelegi* selgitada. (basket.ut.ee)

(12) Panin tähele, et kui mõtlen *kellegile*, siis varsti näen teda unes. (pesa.ingliabi.ee)

(13) Kuna Kriisi pole siin siis arvatakse, et olen üksi või noh, teda ei ole ju siin ning ma ei räägi *kellelegile*. (blog.lelov.pri.ee)

(14) – – – ning kui sa selguse saamiseks üritad *kellegilegi* helistada, ei võta keegi toru ega ei helista tagasi ka. (www.rada7.ee)

Ka **adessiivis** esinesid kõik struktuurimallid. Normingupärast *kellelgi* (näide 15) esines korpuses 12 447 korral. Norminguvastaseid vorme *kellegil* (**TgiL**) (näide 16) kasutati 3464 korral, *kellelgil* (**TLgiL**) (näide 17) 189 korral ja *kellegilgi* (**TgiLgi**) (näide 18) ühel korral.

(15) Meeskonna tervislik seisund on hea ja tõsisemaid vigastusi *kellelgi* pole. (basket.ut.ee)

(16) Äkki kunagi on *kellegil* aega see niigi suureks kasvanud loom ära taltsutada ja korda teha. (www.dt.ee)

(17) Tema õpetamisaastate ajaloos ei ole üldjuhul *kellelgil* õnnestunud teda endast välja viia. (www.motohunt.ee)

(18) oleks *kellegilgi* (või kuidas see kirjutataksegi) väheke südametunnistust kraani juures istujatest. (happy.net.ut.ee)

Ablatiivi normingupärast vormi *kelleltki* (näide 19) kasutati korpuses 1679 korral. Sarnaselt allatiivi ja adessiiviga esinesid ka selle käände puhul kõik kolm norminguvastast struktuurimalli. *Kellegilt* (**TgiL**) (näide 20) esines 214 korral, vormid *kelleltkilt* (**TLgiL**) (näide 21) ja *kellegiltki* (**TgiLgi**) (näide 22) mõlemad ühel korral.

(19) Mina ei tahaks küll *kelleltki* rõõmu ära võtta. (www.le.ee)

(20) Kuna *kellegilt* küsida ka ei olnud, siis kuidagi äärt mööda mindud sai. (www.geopeitus.ee)

(21) tõsi lugu et sina, kui omanik pead seda ise korras hoidma, keegi ei käse aga sina ei saa seda ka *kelleltki* teiselt nõuda. (juura.ee)

(22) Loomulikult ei küsinud ma *kellegiltki* otse, see oleks tõenäoliselt mõjutanud vastust. (www.skeptik.ee)

Normingupärast **translatiivivormi** *kellekski* (näide 23) esines korpuses 349 korral. Norminguvastast vormi *kellegiks* (**TgiL**) (näide 24) esines 12 korral. Vorme *kellekskiks* (**TLgiL**) (näide 25) ja *kellegiksi* (**TgiLgi**) (näide 26) esines kumbagi ühel korral.

(23) Selle tulemusena leppisid nad keskpärase eluga ega saanud kunagi *kellekski* selliseks, kelleks nad olid tegelikult suutelised saama. (alkeemia.ee)

(24) Seistes nüüd siin üksinda tekkis tal hirm, et teda peetakse *kellegiks* teiseks. (mait.puiestee.ee)

(25) – – – sest see eeldab *kellekskiks* saamist ja *kellekskiks* tahab saada meie mina, mis kujutab endast ainult keskust, mille kaudu väljendab ennast minevik ehk teadmine (paras pundar kogemusi) (sisekosmos.ee)

(26) – – – ära pikka viha pea, eestlased on ainsad, kes teid maailmas *kellegiksi* peavad, oleksite parem lahkemad ja oiges kohas julgemad .. (rahvahaal.delfi.ee)

Terminatiivis kasutati normingupärast *kellenigi* (näide 27) ja norminguvastast *kellegini* (näide 28) (**TgiL**) võrdselt, mõlemat kuuel korral. Teisi norminguvastaseid vorme *kellenigini* (**TLgiL**) ja *kelleginigi* (**TgiLgi**) ei esinenud kordagi.

(27) Pigem kahju sinu enda jaoks - sellised postitused ei jõua *kellenigi* ja süvendavad vaid su eksitust piibli sõnade imelisse jõudu. (www.ekspress.ee)

(28) Oluline on teadmine, et sa su muusika jõuab *kellegini*, mitte ei lahustu ära kuskil massis. (ww.rada7.ee)

Siinses analüüsis esmakordselt esines **essiivis** normingupärast *kellenagi* (näide 29) vähem kui norminguvastast *kellegina* (**TgiL**) (näide 30), vastavalt 14 ja 26 korral. Lisaks kasutati norminguvastast *kelleginagi* (**TgiLgi**) (näide 31) ühel korral. Vormi *kellenagina* (**TLgiL**) korpuses ei esinenud.

(29) Väärtustada tähendab kogeda neid *kellenagi*, kelles on ilu, armastust, tõde.
www.via.ee

(30) Te ei pea end näitama *kellegina*, kes Te tegelikult pole. (naistekas.delfi.ee)

(31) Justkui alles saime otsutajad niikaugele, et nad meid *kelleginagi* aksepteeriks kui aga hakkame jälle oma kõiki äratüüdanud mossemehe ibaga pihta.
(foorum.mosseliiga.ee)

Sarnaselt essiiviga esines ka **abessiivis** norminguvastast *kellegita* (**TgiL**) (näide 32) rohkem kui normingupärast *kelletagi* (näide 33), vastavalt üks ja neli korda. Teisi norminguvastaseid vorme *kelletagita* (**TLgiL**) ja *kellegitagita* (**TgiLgi**) ei esinenud.

(32) Ma mõtlesin: issand, kas ma olengi siin üksi nüüd ilma mitte *kelletagi*? – – –
(www.mulje.ee)

(33) Ma elan üksi, ilma *kellegita*, kõik mu ümber on muutunud nulliks, must ümbris, kedagi ei näe. (luuletus.www.ee)

Komitatiivis esines normingupärast *kellegagi* 3966 korral (näide 34), mida on tunduvalt rohkem kui norminguvastast *kellegiga* (**TgiL**) (näide 35), mida kasutati 755 lauses. Ülejäänud kaht norminguvastast vormi *kellegagiga* (**TLgiL**) ja *kellegigagi* (**TgiLgi**) korpuses ei esinenud.

(34) Ta ei tee pilte, et neid kuskil avaldada või *kellegagi* võistelda. (www.le.ee)

(35) Ma võin julgelt väita, et sa ajad mind *kellegiga* sassi. (foorum.usk.ee)

Tabel 4. Sõna *keegi* normingupäraste ja -vastaste vormide esinemus kokku.

	TLgi	TgiL	TLgiL	TgiLgi	KOKKU:
Ilatiiv	151 (82,5%)	32 (17,5%)	0	0	183 (0,4%)
Inessiiv	189 (92,2%)	16 (7,8%)	0	0	205 (0,5%)
Elatiiv	1214 (91,7%)	108 (8,2%)	1 (0,1%)	1 (0,1%)	1324 (3,1%)
Allatiiv	15 449 (83,7%)	2983 (16,2%)	23 (0,1%)	1 (0%)	18 456 (42,6%)
Adessiiv	12 447 (77,3%)	3464 (21,5%)	189 (1,2%)	1 (0%)	16 101 (37,2%)
Ablatiiv	1679 (88,6%)	214 (11,3%)	1 (0,1%)	1 (0,1%)	1895 (4,4%)
Translatiiv	349 (96,1%)	12 (3,3%)	1 (0,3%)	1 (0,3%)	363 (0,8%)
Terminatiiv	6 (50%)	6 (50%)	0	0	12 (0%)
Essiiv	14 (34,2%)	26 (63,4%)	0	1 (2,4%)	41 (0,1%)
Abessiiv	1 (20%)	4 (80%)	0	0	5 (0%)
Komitatiiv	3966 (84%)	755 (16%)	0	0	4721 (10,9%)
KOKKU:	35 465 (81,9%)	7620 (17,6%)	215 (0,5%)	6 (0%)	
		KÕIK KOKKU		43 306	

Tabelis 4 on esitatud normingupäraste ja -vastaste vormide esinemus sõna *keegi* kõigi korpusest saadud tulemuste põhjal. Kokku esines nimetatud vorme 43 306 korral. Kõige rohkem esines normingupärast malli **TLgi**, mis moodustas 81,9% kõigi mallide esinemusest. Norminguvastastest esines enim mall **TgiL** (17,6%), millele järgnesid **TLgiL** (0,5%) ja **TgiLgi** (0%). Liidet või käändelõppu topeldavad vormid (**TLgiL** ja **TgiLgi**) on keeruka ja ebaökoonoomse struktuuriga, mida kajastab ka nende harv esinemus sõna *keegi* käändevormides. *gi-/ki*-liidet topeldavaid käändevorme esines kõigi tulemuste kohta kuuel korral, mistõttu on malli **TgiLgi** osakaal märgitud ümardatult nulliga.

Sisekohakäänete sarjas kasutati kõige rohkem normingupäraseid vorme inessiivis (92,2%) ning väliskohakäänete sarjas ablatiivis (88,6%). Üldse esines kõige rohkem normingupäraseid vorme translatiivis (96,1%). Kolme norminguvastase malli peale

kokku kasutati kõige rohkem norminguvastaseid vorme sisekohakäänete sarjas illatiivis (17,5%) ning väliskohakäänete sarjas adessiivis (22,7%). Kõigi käänete peale kokku esines enim norminguvastaseid vorme abessiivis (80%). Kaheksas käändes olid ülekaalus normingupäraseid vormid ning kahes käändes norminguvastased vormid. Üks ülekaalus olnud norminguvastastest vormidest oli eespool mainitud abessiiv (80%) ning teine essiiv, mille osakaal oli 65,8%. Võrdselt esines normingupäraseid ja -vastaseid vorme ühes käändes – terminatiivis. Kõik neli struktuurimalli olid esindatud elatiivis, allatiivis, adessiivis, ablatiivis ja translatiivis. Nendes käänetes jäi malli **TLgiL** esinemissagedus 0,1–1,2% ning malli **TgiLgi** esinemissagedus 0–2,4% vahele.

Sageduselt kõige rohkem käändevorme esines allatiivis (42,6%), kus normingupäraseid vorme oli 83,7% ning norminguvastaseid kokku 16,3%. Kõige vähem käändevorme esines protsentuaalselt terminatiivis ja abessiivis (osakaal vormide hulgas ümardatult 0). Terminatiivis esines normingupäraseid käändevorme 50% ja abessiivis 20% ning norminguvastaseid vastavalt 50% ja 80%. Võttes arvesse, et üldse esines kõige rohkem norminguvastaseid vorme abessiivis (80%) ning sellele järgnesid essiiv (65,8%) ja terminatiiv (50%), saab järeldada, et mida väiksem on käändevormi esinemissagedus, seda tõenäolisem on vormide norminguvastane kasutus.

5.2. Sõna *miski* käändevormide analüüs

Pronoomeni *miski* **illatiivi** normingupäraseid vormi *millesegi* (näide 36) esines korpuses 595 korral. Norminguvastastest vormidest oli ainsana esindatud *millegisse* (**TgiL**) (näide 37 ja 38) 69 korral. Vorme *millesegisse* (**TLgiL**) ja *millegissegi* (**TgiLgi**) ei esinenud.

(36) Suurepärase keskmise tervis ja pikk eluiga ei tule iseenesest ning sellesse ei tohiks kindlasti ka suhtuda nagu *millesegi* iseenesestmõistetavasse. (www.husky.ee)

(37) usk *millegisse* võib ikka väga pimedaks teha. (www.maaleht.ee)

(38) Kas tõepoolest on meie juhtivreporter mässinud end *millegisse* niivõrd kõlvatusse? (www.tns.ee)

Inessiivis olid esindatud kõik neli malli. Vorm *milleski* (näide 39) esines 2694 korral. Norminguvastast *millegis* (**TgiL**) (näide 40) kasutati 93-l, *milleskis* (**TLgiL**) (näide 41) 23-l ja *millegiski* (**TgiLgi**) (näide 42) ühel korral.

(39) Seepärast ei saagi enne homset mängu olla *milleski* kindel.
(sport.postimees.ee)

(40) Kas need sümptomid viitavad migreenile või võib viga olla *millegis* muus?
(www.med24.ee)

(41) Me elame *milleskis*, mida me nimetame reaalsuseks. (www.teraapia.ee)

(42) Miks mitte ületuleval, tänasd aktsiisitõusid peavad *millegiski* ju väljenduma!
(majandus.delfi.ee)

Ka **elatiivis** olid esindatud kõik neli malli. Normingupärast *millestki* (näide 43) kasutati korpuses 7320 korral. Norminguvastastest vormidest kõige rohkem, 332 korral, kasutati *millegist* (**TgiL**) (näide 44). Vormi *millestki* (**TLgiL**) (näide 45) kasutati 20-l ja vormi *millegistki* (**TgiLgi**) (näide 46) 5 korral.

(43) Õige paastumine tähendab alati *millestki* loobumist millegi ja kellegi teise heaks ja kasuks. (www.eelkrapla.ee)

(44) Alles jäi vaid mälestus *millegist* suurepärasest. (naeratame.hagal.ee)

(45) Laps näeb isa igal õhtul ja igal hommikul, nii et pole *millestki* puudust tunda.
(www.islam.pri.ee)

(46) Teie analüüsisite seda trikki, ning tegelikkult ei saanud mitte *millegistki* aru.
(www.skeptik.ee)

Allatiivis esinesid mallid **TLgi**, **TgiL** ja **TLgiL**. Normingupärast *millelegi* (näide 47) esines 2022 korral. Norminguvastaseid *millegile* (**TgiL**) (näide 48) ja *millelegile* (**TLgiL**) (näide 49) esines vastavalt 180 ja neli korda.

(47) Vankumatult ja kindlalt, sest nii väarikas maja juba ei luba endale allaandmist mitte milleski ega mitte *millelegi*. (www.ajakirikook.ee)

(48) Mul tuli nimelt korraks koju *millegile* järgi minna. (pesa.ingliabi.ee)

(49) Peale eelmisel aastal tehtud teemale polegi nagu eriti *millelegile* viidata.
(www.biker.ee)

Sarnaselt allatiiviga esinesid ka **adessiivis** nimetatud kolm malli. Vormi *millelgi* (näide 50) kasutati korpuses 301 korral. Norminguvastastest vormidest kasutati *millegil* (**TgiL**) (näide 51) 29-l ja *millelgil* (**TLgiL**) (näide 52) kolmel korral.

(50) Sally Hawkins kehastab heatujulist algkooliõpetajat Poppyt, kes ei lase kellelgi ega *millelgi* oma tuju rikkuda. (www.acmefilm.ee)

(51) Enam pole vist mitte *millegil* mõtet. (www.poogen.ee)

(52) Ent sotsialistlik õigus baseerub hoopis *millelgil* demokraatlikumal, *millelgil* rahvalikumal, *millelgil* parteilisemal, sotsialistlik õigus haarab ühiskonna kõiki kihte!“ (www.epl.ee)

Ablatiivis kasutati normingupärast *milleltki* (näide 53) 37 korral ning norminguvastast *millegilt* (**TgiL**) (näide 54) neljal korral. Liidet topeldava sufiksiga vormi *millegiltki* (**TgiLgi**) (näide 55) kasutati ühel korral.

(53) Filmi läbivaatamise järel on tunne, nagu oleks sul silmad avatud ja linik tõstetud ära *milleltki* salapäraselt. (eag.vanatehnika.ee)

(54) Keelelt on aga "Purpurne surm" siiski õudsem, kui *millegilt* muult.
(www.kirmus.ee)

(55) – – – ja juhib tähelepanu eemale *millegiltki* oluliselt (nagu ikka mustkunstikud teevad ... (www.kalale.ee)

ÕS 2013 (vt tabel 2) järgi on **translatiivi** normingupärased vormid nii *millekski* (näide 56) kui *mikski* (näide 57). Esimest esines korpuses 2667-l ja teist 60 korral. Ka norminguvastastest vormidest esinesid kõik kolm malli. *Millegiks* (**TgiL**) (näide 58) kasutati korpuses 74 korral ning vorme *millekskiks* (**TLgiL**) (näide 59) kahel ja *millegikski* (**TgiLgi**) (näide 60) neljal korral.

(56) Lepitaja ei ole hetkel töötajaid *millekski* selliseks kohustanud ning ei tohigi seda teha. (www.arstideliit.ee)

(57) Minu keelamist ei pannud ta *mikski*. (www.lemmik.ee)

(58) Turbo on mökudele, ilma selleta ei oleks see auto *millegiks* võimeline. (forte.delfi.ee)

(59) Alustades siis keeleprobleemidest, kuni selleni, et täiesti hoolimatult suhtutakse arsti korraldustesse ja ei peeta neid *millekskiks*. (johan.paabel.ee)

(60) Eetikakoodeks ei kohustu parlamendisaadikutele mitte *millegikski*. (www.ekspress.ee)

Terminatiivis esines normingupärast vormi *millenigi* (näide 61) 22 korral ning norminguvastast *millegini* (**TgiL**) (näide 62) 16 korral. Teisi norminguvastaseid vorme *millenigini* (**TLgiL**) ja *milleginigi* (**TgiLgi**) ei esinenud kordagi.

(61) Nii füüsiline kui ka vaimne valu viivad *millenigi*, mis on kõrgem kõigest. (mulje.ee)

(62) Kuidas saab *millegini* joosta, mis veel kohal pole? (www.poogen.ee)

Sarnaselt terminatiiviga esinesid ka **essiivis** mallid **TLgi** ja **TgiL**. Vormi *millenagi* (näide 63) kasutati korpuses 29 korral ning norminguvastast *millegina* (näide 64) 16 korral.

(63) Sellest hetkest alates, kui ta üldse ennast *millenagi* tundma või kuidagi reflekteerima hakkab. (www.looming.ee)

(64) Ma vaatlen seda usku tegevusena, mitte *millegina*, millest kinni hoida. (www.via.ee)

Abessiivis kasutati normingupärast vormi *milletagi* (näide 65) 27 korral. Sarnaselt eelmise kahe näitega oli norminguvastastest vormidest esindatud ainult *millegita* (**TgiL**) (näide 66), mis esines 23 korral. Vorme *milletagita* (**TLgiL**) ega *millegitagi* (**TgiLgi**) korpuses ei esinenud.

(65) Nii lähebki konteinerisse, ilma kasti ja *milletagi*. (yhelteljel.ee)

(66) Varem sõin punapeeti ainult kas niisama keedetult ilma *millegita* või küüslauguga valmistatud salatina. (blog.maaleht.ee)

Normingupärast vormi *millegagi* (näide 67) kasutati **komitatiivis** 4135 korral. Norminguvastastest vormidest olid esindatud *millegiga* (**TgiL**) (näide 68), mida kasutati 611-l ning *millegagi* (**TgiLgi**) (näide 69), mida kasutati kahel korral.

(67) Ka ei oska akadeemiline meditsiin selle probleemi puhul eriti *millegagi* aidata. (www.okobeebi.ee)

(68) Kõik on *millegiga* seotud. (pesa.ingliabi.ee)

(69) Ja esinejad suutsid suht kõik *millegigagi* üllatada, mõni vähem, aga üldiselt kõik üllatasid meeldivalt (aab.pri.ee)

Tabel 5. Sõna *miski* normingupäraste ja -vastaste vormide esinemus kokku.

	TLgi	TgiL	TLgiL	TgiLgi	KOKKU:
Illatiiv	595 (89,6%)	69 (10,4%)	0	0	664 (3,1%)
Inessiiv	2694 (95,8%)	93 (3,3%)	23 (0,8%)	1 (0%)	2811 (13,1%)
Elatiiv	7320 (95,4%)	332 (4,3%)	20 (0,3%)	5 (0,1%)	7677 (35,8%)
Allatiiv	2022 (91,7%)	180 (8,2%)	4 (0,2%)	0	2 206 (10,3%)
Adessiiv	301 (90,4%)	29 (8,7%)	3 (0,9%)	0	333 (1,6%)
Ablatiiv	37 (88,1%)	4 (9,5%)	0	1 (2,4%)	42 (0,2%)
Translatiiv	2727 (97,2%)	74 (2,6%)	2 (0,1%)	4 (0,1%)	2807 (13,1%)
Terminatiiv	22 (57,9%)	16 (42,1%)	0	0	38 (0,2%)
Essiiv	29 (64,4%)	16 (35,6%)	0	0	45 (0,2%)
Abessiiv	27 (54%)	23 (46%)	0	0	50 (0,2%)
Komitatiiv	4135 (87,1%)	611 (12,9%)	0	2 (0%)	4748 (22,2%)
KOKKU:	19 909 (92,9%)	1447 (6,8%)	52 (0,2%)	13 (0,1%)	
		KÕIK KOKKU		21 421	

Tabelis 5 on esitatud sõna *miski* normingupäraste ja -vastaste vormide esinemus kõigi korpusest leitud tulemuste põhjal. Kokku esines vorme 21 421 korral. Kõige rohkem ehk 92,9% esines korpuses normingupärast malli **TLgi**. Norminguvastastest mallidest oli enim esindatud **TgiL** (6,8%), millele järgnesid **TLgiL** (0,2%) ja **TgiLgi** (0,1%). Tabel 5 kajastab keeruka struktuuriga liidet või käändelõppu topeldava sufiksiga vormide (**TLgiL** ja **TgiLgi**) harva esinemist ka sõnas *miski*.

Sisekohakäänete sarjas esines kõige rohkem normingupäraseid vorme inessiivis (95,8%) ning väliskohakäänete sarjas allatiivis (91,7%). Üldse esines enim normingupäraseid vorme translatiivis (97,2%). Kõige rohkem norminguvastaseid vorme kokku kasutati sisekohakäänete sarjas illatiivis (10,4%) ning väliskohakäänete sarjas ablatiivis (11,9%). Kõigis käänetes kokku esines enim norminguvastaseid vorme abessiivis (46%). Seega olid kõigis käänetes kokku ülekaalus normingupärased vormid. Siiski on oluline välja tuua, et lisaks abessiivis esinenud märkimisväärsele norminguvastaste vormide osakaalule oli ka terminatiivis normingupäraste ja -vastaste vormide osakaal 57,9% ja 42,1%, ning essiivis oli suhe vastavalt 64,4% ja 35,6%. Kõik neli struktuurimalli olid esindatud inessiivis, elatiivis ja translatiivis. Nendes käänetes jäi malli **TLgiL** esinemus 0,1–0,9% ning **TgiLgi** esinemus 0–2,4% vahele.

Sageduselt kõige rohkem käändevorme esines elatiivis (35,8%), milles normingupäraseid vorme oli 95,4% ning norminguvastaseid vorme kokku 4,7%. Kõige vähem (0,2%) käändevorme esines võrdselt ablatiivis, terminatiivis, essiivis ja abessiivis. Kõige suurem normingupäraste vormide esinemus oli neist ablatiivis (88,1%) ning suurim norminguvastaste vormide esinemus abessiivis (46%). Arvestades seda, et kokku esines kõige rohkem norminguvastaseid vorme abessiivis ning sellele järgnesid terminatiiv (42,1%) ja essiiv (35,6%), saab taas järeldada, et mida väiksem on käändevormi esinemissagedus, seda tõenäolisem on vormide norminguvastane kasutus.

5.3. Sõna *kumbki* käändevormide analüüs

Sõna *kumbki* **illatiivi** normingupärast vormi *kummassegi* (näide 70) esines korpuses 81 korral. Norminguvastastest vormidest oli esindatud ainult *kummagisse* (**TgiL**) (näide 71), mida esines 11 korral.

(70) Lahusta veerand teelusikat soola klaasis vees ning tilguta puhta pipetiga paar tilka *kummassegi* ninasõõrmesse. (www.perekool.ee)

(71) Kui malev ei soovi, või ei saa välja panna meeskonda *kummagisse* divisjoni, siis võib välja panna ka kaks ühe divisjoni meeskonda. (www.virumalev.ee)

Inessiivi normingupärast vormi *kummaski* (näide 72) kasutati korpuses 833 korral. Norminguvastastest vormidest esines *kummagis* (**TgiL**) (näide 73) 18-l ning *kummaskis* (**TLgiL**) (näide 74) kolmel korral. Vormi *kummagiski* (**TgiLgi**) korpuses ei esinenud.

(72) Žürii annab *kummaski* kategoorias välja 3 preemiat ning vajadusel eriauhindu. (www.rm.ee)

(73) Selle *kummagis* klapis on kaks kõlarit – üks bassi ja teine tavaliste helide jaoks. (blog.photopoint.ee)

(74) Autodel on liikumiseks *kummaskis* suunas üks sõidurida – – – (rahvahaal.delfi.ee)

Sarnaselt illatiiviga olid ka **elatiivis** esindatud vaid struktuurimallid **TLgi** ja **TgiL**. Normingupärast *kummastki* (näide 75) esines 388 korral ning norminguvastast *kummagist* (**TgiL**) (näide 76) 11 korral.

(75) Küljesisseviskest võtavad osa kaks või kolm mängijat *kummastki* võiskonnast. (www.olerex.ee)

(76) Tean, et meist *kummagist* ei oleks lastega kodus istujat ning seetõttu ei ole mõtet isegi katsetada. (rahvahaal.delfi.ee)

Normingupärast vormi *kummalegi* (näide 77) kasutati **allatiivis** 779 korral. Norminguvastastest vormidest kasutati *kummagile* (**TgiL**) (näide 78) 39-l ja *kummalegile* (**TLgiL**) (näide 79) kahel korral. Vormi *kummagilegi* (**TgiLgi**) ei esinenud korpuses kordagi.

(77) Võrrelda kusjuures saab, miskid paralleelid tekivad, mis *kummalegi* kahjuks ei tule. (www.dcc.ttu.ee)

(78) Mida teha kui mulle meeldivad kaks poissi, aga mina ei meeldi *kummagile*.
(www.jmnk.ee)

(79) Luba ühiskasutuseks ei ole tarvis *kummalegile* poolele, sest sellele järgneb tohutu vaidlus ning pikk-pikk kohtuprotsess .. (www.adaur.ee)

Sarnaselt allatiiviga esinesid ka **adessiivis** mallid **TLgi**, **TgiL** ja **TLgiL**. Normingupärast *kummalgi* (näide 80) esines 1757-l ning norminguvastast *kummagil* (**TgiL**) (näide 81) 68 korral. Käändelõppu topeldavat vormi *kummalgil* (**TLgiL**) (näide 82) kasutati 48 korral.

(80) Ei ole *kummalgi* koolil kuigi head mainet, riigieksamite edetabelis on mõlemad üsna tagareas. (www.le.ee)

(81) Lühidalt - liiga pedantseks ei maksa *kummagil* minna. (www.geopeitus.ee)

(82) Selge ka see, et *kummalgil* juhul saaksime mõlemad karistada, kui kohalike seaduste või tavade vastu eksiksime. (www.ekspress.ee)

Ablatiivi normingupärast vormi *kummaltki* (näide 83) kasutati korpuses 164 korral. Norminguvastastest vormidest esines ainsana *kummagilt* (**TgiL**) (näide 84), mida kasutati kümnel korral.

(83) Prae maksatükke *kummaltki* poolt ca 3 minutit, maitsesta soola ja pipraga. (www.ajakirikook.ee)

(84) Mingit ökonoomsuse imet ei maksa *kummagilt* loota. (www.auto24.ee)

Siinses analüüsis esmakordselt esines **translatiivis** ainult normingupärane vorm *kummakski* (näide 85) ning ühtegi norminguvastast vormi ei leidunud. *Kummakski* esines korpuses kümnel korral.

(85) Kasutan ühe tubli koolijuhi sõnu: ravim, mis sobib nii peavalu leevendamiseks kui ka jalgade amputeerimiseks, ei sobi *kummakski*. (www.riigikogu.ee)

Terminatiivis esines esmakordselt vastupidine juhtum: kasutati ainult norminguvastast vormi *kummagini* (**TgiL**) (näide 86) ning ühtki normingupärast vormi ei leidunud. Vormi *kummagini* kasutati korpuses kahel korral.

(86) Tallinna lennujaam on vaid 20-minutilise autosõidu kaugusel, reisisadama ja raudteejaamani jõuab minna ka jalgsi - *kummagini* on vaid kilomeeter. (www.carlsonwagonlit.ee)

Essiivis esines ainult üks juhtum, milles kasutati normingupärast vormi *kummanagi* (näide 87).

(87) Praegu veel mitte *kummanagi*. (start.artun.ee)

Sarnaselt kahe eelmise käändega esines ka **abessiivis** ainult üks struktuurimall. Normingupärast vormi *kummatagi* (näide 88) esines kolmel korral.

(88) *Kummatagi* ei saaks no (noortehaal.delfi.ee)

Komitatiivis esines normingupärast *kummagagi* (näide 89) 90-l ning norminguvastast *kummagiga* (**TgiL**) (näide 90) 14 korral. Teisi norminguvastaseid vorme *kummagagiga* (**TLgiL**) ja *kummagigagi* (**TgiLgi**) ei esinenud kordagi.

(89) Samas olen jälginud, et ei liialdaks *kummagagi* – ei soola ega suhkruga. (www.teinevoimalus.ee)

(90) Oma katsetusi mõlemas vallas on HP juba teinud, kuid suuremat edu pole *kummagiga* tulnud. (www.minut.ee)

Tabel 6. Sõna *kumbki* normingupäraste ja -vastaste vormide esinemus kokku.

	TLgi	TgiL	TLgiL	TgiLgi	KOKKU:
Illatiiv	81 (88%)	11 (12%)	0	0	92 (2,1%)
Inessiiv	833 (97,5%)	18 (2,1%)	3 (0,4%)	0	854 (19,7%)
Elatiiv	388 (97,2%)	11 (2,8%)	0	0	399 (9,2%)
Allatiiv	779 (95%)	39 (4,8%)	2 (0,2%)	0	820 (18,9%)
Adessiiv	1757 (93,8%)	68 (3,6%)	48 (2,6%)	0	1 873 (43,2%)
Ablatiiv	164 (94,3%)	10 (5,8%)	0	0	174 (4%)
Translatiiv	10 (100%)	0	0	0	10 (0,2%)
Terminatiiv	0	2 (100%)	0	0	2 (0%)
Essiiv	1 (100%)	0	0	0	1 (0%)
Abessiiv	3 (100%)	0	0	0	3 (0,1%)
Komitatiiv	90 (86,5%)	14 (13,5%)	0	0	104 (2,4%)
KOKKU:	4 106 (94,8%)	173 (4%)	53 (1,2%)	0	
		KÕIK KOKKU		4 332	

Tabelis 6 on esitatud normingupäraste ja -vastaste vormide esinemus sõna *kumbki* kõigi korpusest leitud tulemuste põhjal. Kokku esines käändevorme 4332 korral. Enim esines korpuses normingupärast malli **TLgi**, mis moodustas 94,8% kogu esinemusest. Norminguvastastest mallidest esines kõige rohkem **TgiL** (4%), millele järgnes mall **TLgiL** (1,2%). Malli **TgiLgi** ei esinenud korpuses kordagi. Liidet või käändelõppu topeldava sufiksiga mallide (**TLgiL** ja **TgiLgi**) keerukus on kõige paremini näha sõna *kumbki* analüüsis, kus tulemustes kajastub vaid üks mallidest.

Sisekohakäänete sarjas kasutati normingupäraseid vorme kõige rohkem inessiivis (97,5%) ning väliskohakäänete sarjas allatiivis (95%). Üldse esines kõige rohkem normingupäraseid vorme kolmes käändes: translatiivis, essiivis ja abessiivis. Kõigis neis käänetes oli normingupäraste vormide esinemus 100%. Selle osakaalu tõlgendamisel tuleb pöörata tähelepanu asjaolule, et essiivis esines absoluutarvuliselt ainult üks vorm.

Enim norminguvastaseid vorme kokku esines sisekohakäänete sarjas illatiivis (12%) ja väliskohakäänete sarjas adessiivis (6,2%). Kõige rohkem norminguvastaseid vorme esines terminatiivis, kus vormide esinemus oli 100%. Ka siin on oluline tähele panna, et terminatiivis esines ainult kaks käändevormi. Mitte üheski käändes ei esinenud kõiki nelja struktuurimalli, kuid kolm neist esinesid inessiivis, allatiivis ja adessiivis. Nendes käänetes oli malli **TLgiL** esinemissagedus 0,2–2,6%.

Sageduselt kõige rohkem käändevorme esines adessiivis (43,2%), millest normingupäraseid oli 93,8% ja norminguvastaseid kokku 6,2%. Kõige vähem (0%) käändevorme esines võrdselt terminatiivis ja essiivis. Kõige rohkem normingupäraseid vorme kasutati essiivis (100%) ning kõige rohkem norminguvastaseid terminatiivis (100%). Kuigi suurim norminguvastaste vormide kasutus ilmneb terminatiivis (100%), ei esine sellele esinemissageduselt järgnevates essiivis, abessiivis ja translatiivis mitte ühtegi norminguvastast vormi. Seega ei ole asesõna *kumbki* puhul võimalik järeldada sama seost käändevormide esinemissageduse ja norminguvastasuse vahel nagu sõnades *keegi* ja *miski*.

5.4. Pronoomenite *keegi*, *miski* ja *kumbki* käändevormide kasutuse võrdlus

Kõigis kolmes pronoomenis olid siiski ülekaalus normingupäraseid käändevormid. Kõigi mallide esinemusest moodustas normingupärane mall **TLgi** sõnas *keegi* 81,9%, sõnas *miski* 92,9% ning sõnas *kumbki* 94,8%. Sellest järeldub, et *miski* ja *kumbki* käändevormide normingupärane kasutus on võrreldes sõnaga *keegi* mõnevõrra suurem. Norminguvastaseid malle esines sõnas *keegi* 18,1%, sõnas *miski* 7,1% ning sõnas *kumbki* 5,2% osakaaluga. Sealjuures esines norminguvastastest mallidest kõigis sõnades enim malli **TgiL**. Sõnas *keegi* (17,6%) esines seda 3–4 korda rohkem kui sõnades *miski* (6,8%) ja *kumbki* (4%). Malli **TgiL** võrdlus annab veelgi enam tunnistust sõna *keegi* käändevormide erinevast kasutusest võrreldes pronoomenitega *miski* ja *kumbki*. Norminguvastase struktuurimalli **TLgL** esinemisel tõusis esile sõna *kumbki* (1,2%), mille puhul esinemus oli umbes kaks ja pool korda suurem kui sõnal *keegi* (0,5%) ning kuus korda suurem kui sõnal *miski* (0,2%). Liidet topeldava sufiksiga malli **TgiLgi**

esinemus oli kolmes sõnas üsna võrdne. Sõnas *keegi* esines malli protsentuaalselt 0% (6 korral), sõnas *miski* 0,1% (13 korral) ning sõnas *kumbki* mitte kordagi. Kõigi uuritud sõnade struktuurimallide **TLgiL** ja **TgiLgi** esinemissagedused kajastasid hästi käändelõppu või liidet topeldava sufiksiga mallide keerulisest struktuurist tingitud harva esinemust.

Pronoomenite käändevormide võrdlemisel esines sõnade sisekohakäänete sarjades rohkelt sarnasusi. Neis sarjades kasutati kõigis sõnades enim normingupäraseid vorme inessiivis. Märkimisväärne on ka see, et inessiivis oli kõigi kolme sõna normingupärase vormide esinemissagedus üle 92% – sõnas *keegi* 92,2%, sõnas *miski* 95,8% ja sõnas *kumbki* 97,5%. Kolme norminguvastase malli summana kasutati sisekohakäänete sarjas norminguvastaseid vorme kõige rohkem illatiivis: sõnas *keegi* 17,5%, sõnas *miski* 10,4% ja sõnas *kumbki* 12%. Väliskohakäänete sarjas tulemused nii ühtlased ei olnud. Selle sarja normingupäraseid vorme esines sõnas *keegi* kõige rohkem ablatiivis (88,6%) ning sõnades *miski* ja *kumbki* enim allatiivis (91,7% ja 95%). Väliskohakäänete sarja norminguvastaseid vorme esines sõnades *keegi* ja *kumbki* kõige rohkem adessiivis (22,7% ja 6,2%) ning sõnas *miski* ablatiivis (11,9%). Kõigist käänetest esines kõige rohkem normingupäraseid vorme translatiivis: sõnas *keegi* 96,1%, sõnas *miski* 97,2% ning sõnas *kumbki* 100%. Sõnas *kumbki* esines lisaks kõige rohkem normingupäraseid vorme essiivis ja abessiivis. Enim norminguvastaseid vorme kokku esines sõnades *keegi* ja *miski* abessiivis (80% ja 46%) ning sõnas *kumbki* terminatiivis (100%).

Nii sõnades *keegi* kui ka *kumbki* esines käändevorme, kus domineerisid norminguvastased kasutused. Sõnas *keegi* olid nendeks abessiiv, mis moodustas kogu esinemusest 80%, ning essiiv, mis moodustas esinemusest 65,8%. Samuti esines terminatiivis võrdselt nii normingupäraseid kui ka -vastaseid vorme. Sõnas *kumbki* domineerisid norminguvastastena terminatiivi käändevormid, mis moodustasid kogu esinemusest 100%. Terminatiivivorme esines küll vaid kaks, kuid oluline on välja tuua, et *kumbki* neist ei olnud normingupärane. Ainult sõnas *miski* olid kõigi käänete puhul ülekaalus normingupäraseid vormid, kuid ka siin on oluline esile tuua norminguvastaste vormide osakaal abessiivis (46%), terminatiivis (42,1%) ja essiivis (35,6%). Sellised norminguvastaste käändevormide esinemissagedused viitavad selgelt Joel A. Nevise (vt

ptk 1.2) kirjeldatud leksikaliseerumise protsessile, kus liidet ei ole võimalik enam tüvest eraldada ning seda tõlgendatakse pigem tuletusafiksiks kui kliitikuks. Uuritud pronoomenite leksikaliseerumine (vormide kivinemine) näib ka peamise põhjusena, miks neid vorme norminguvastaselt kasutatakse. Topeltsufiksiga vormide kasutuse põhjust siinse materjali põhjal ei selgunud, kuid lausenäidete põhjal otsustades võib see olla seotud kontekstilise lisarõhutamise vajadusega. Näiteks lauses 21 (vt ptk 5.1) esineb sõna *kelleltkilt* ees rõhumäärsõna *ka*, lauses 22 esineb koos sõnaga *kellegiltki* kaks rõhumäärsõna – *loomulikult* ja *tõenäoliselt*, lauses 42 (vt ptk 5.2) esineb sõna *millegiski* järel rõhumäärsõna *ju* ja lause ise on tüübilt hüüdlause, lauses 49 esineb sõna *millelegi* ees üldlaiendi funktsioonis *-gi* sõnas *polegi* ning lisaks rõhumäärsõna *nagu*.

Ka käändevormide suure esinemissageduse puhul erinesid kolme sõna tulemused. Sõna *keegi* käändevorme esines kõige rohkem allatiivis (42,6%), millest norminguvastaseid vorme (16,3%) esines 63,7% vähem kui kõige suurema hulga norminguvastaste vormidega abessiivis (80%). Sõna *miski* puhul esines käändevorme enim elatiivis (35,8%), millest norminguvastaseid vorme (4,7%) esines 41,3% vähem kui suurima hulga norminguvastaste vormidega abessiivis (46%). Sõnas *kumbki* esines käändevorme sageduselt kõige rohkem adessiivis (43,2%), milles norminguvastaseid vorme (93,8%) oli vähem kui terminatiivis (100%). Kõigis kolmes sõnas olid madalaima esinemissagedusega käänded terminatiiv ja abessiiv. Sõnas *keegi* oli nende osakaal ümardatult 0%, sõnas *kumbki* vastavalt 0% ja 0,1% ning sõnas *miski* 0,2%. Lisaks esinesid sõnas *miski* terminatiivi ja abessiiviga võrdselt veel ablatiiv ja essiiv ning sõnas *kumbki* terminatiiviga võrdselt essiiv. Sõnade *keegi* ja *miski* esinemissageduse tulemuste põhjal saab järeldada, et mida väiksem on käändevormi esinemissagedus, seda suurem on vormide norminguvastane kasutus. See üldistus ei kehti sõnas *kumbki*, sest terminatiivile esinemissageduselt järgnevates essiivis (0%), abessiivis (0,1%) ja translatiivis (0,2%) ei esinenud ühtki norminguvastast vormi. Seega tuleb nähtuse uurimisele läheneda üksiksõnuti.

Tabel 7. Sõnade *keegi, miski ja kumbki* struktuurimallide esinemus kokku.

KOKKU	Arv
TLgi	59 480 (86,1%)
TgiL	9240 (13,4)
TLgiL	320 (0,5%)
TgiLgi	19 (0%)
KÕIK KOKKU	69 059

Tabelis 7 on esitatud kõigi kolme uuritud sõna struktuurimallide esinemus kokku. Kõige rohkem (86,1%) esines normingupärast malli **TLgi**. Sellele järgnes norminguvastane mall **TgiL**, mida esines 13,4%-l juhtudest. Käändelõppu topeldavat malli **TLgiL** esines 0,5%-l (absoluutarvuliselt 320 korral) juhtudest ning liidet topeldava malli **TgiLgi** osakaal oli 0% (absoluutarvuliselt 19 esinemiskorda). Seega oli norminguvastaste mallide esinemus kokku ligikaudu 14%, mis tähendab, et peaaegu iga kuues vorm on moodustatud kirjakeele normingu vastaselt.

Kokkuvõte

Siinses bakalaureusetöös uuriti vormiõigekeelsuslikke probleeme põhjustavate *gi-/ki*-liiteliste pronoomenite *keegi*, *miski* ja *kumbki* seniseid käsitusi, vormide kirjeldust õigekeelsusallikates ja õpilastööde põhjal ning käändevormide tegelikku kasutust ja selle normingupärasust korpuse etTenTen materjali alusel. Töö eesmärk oli välja selgitada, kuidas on *gi-/ki*-liiteliste sõnade muutmise norming kujunenud, missugused vormikujud ilmnevad korpuse materjalist ning mil määral vastavad asesõnade *keegi*, *miski* ja *kumbki* kasutusnormid normingutele.

Senistest käsitlustest selgus, et vaidlus *gi-/ki*-liite paiknemise üle käändelõpu ees või järel oli juba 1917. aastaks pikka aega kestnud. Aado Rulli seisukoht oli, et liide peab paiknema käändelõpu järel. Andrus Saareste esitas oma käsitlustes võrdsetena nii normingupärased kui ka -vastased vormid, taotledes sellega liite kasutuse lubamist käändelõpu ees. Paul Alvre väitis, et keeleajalooliselt polegi *-gi/-ki* inversiooni toimunud. Olenemata eri arvamustest liite paiknemise suhtes, taunisid kõik keeleuurijad topeltsufiksiga vorme. Kõige tuumsema käsitluse *gi-/ki*-liite kohta esitas 1984. aastal Joel A. Nevis, kes väitis, et emfaatiline *-gi/-ki* ja indefiniitsetes pronoomenites esinev *-gi/-ki* on kaks erinevat morfeemi. Tema sõnul on liitel pronoomenites *keegi*, *miski* ja *kumbki* indefiniitne tähendus ning see morfeem ei ole oma olemuselt kliitik, vaid tuletusafiks, sest liitub enamikul juhtudest tüvele. Nevis oli ka esimene, kes väitis, et need vormid on kivilinenud ning kasutas nende kirjeldamisel terminit *leksikaliseerumine*.

Nii olulisematest grammatikatest ja käsiraamatutest kui ka töö esimeses etapis uuritud õigekeelsussõnaraamatutest ilmnes, et liide *-gi/-ki* peab asetsema pronoomenite *keegi*, *miski* ja *kumbki* käänamisel normingupäraselt alati käändevormi lõpus. Sealjuures toonitati kaheksas grammatikas kaheteistkümnest liite lisamist käändelõpu järele. Siiski on alates 1999. aastast õigekeelsussõnaraamatutes hakatud esitama ka argikeelseid vorme, mille kasutamine on normikirjakeeles ebasoovitav. Olenemata õigekeelsusallikate soovitudest, ilmnes tegeliku kasutuse vormieksimustest kolm erinevat norminguvastast struktuurimalli: **TgiL** (tüvi, *gi-/ki*-liide, käändelõpp), **TLgiL**

(tüvi, käändelõpp, *gi-/ki*-liide, käändelõpp), **TgiLgi** (tüvi, *gi-/ki*-liide, käändelõpp, *gi-/ki*-liide), mis võeti aluseks ka korpuseuringu tegemisel.

Kokku analüüsiti siinses uurimuses 1126 lauset. Analüüsil jälgiti eelkõige seda, missuguses positsioonis liide *-gi/-ki* uuritavates asesõnades esineb. Samuti esitati sagedusandmed kõigi korpusest leitud käändevormide ning nendes ilmnevate struktuurimallide kohta. Korpuse etTenTen materjalist selgus, et tegelikus kasutuses esineb kõigis kolmes pronoomenis nii normingupärase struktuurimalliga (**TLgi**) käändevorme kui ka kõigi eelmainitud norminguvastaste struktuurimallidega (**TgiL**, **TLgiL** ja **TgiLgi**) vorme. Kõige rohkem esines nii kolmes asesõnas eraldi kui ka kõigis kokku normingupäraseid vorme: sõnas *keegi* 81,9%, sõnas *miski* 92,9%, sõnas *kumbki* 94,8% ning kõigis analüüsitud asesõnades kokku 86,1%. Norminguvastaseid malle esines sõnas *keegi* 18,1%, sõnas *miski* 7,1% ning sõnas *kumbki* 5,2%. Seejuures esines kõige rohkem norminguvastast malli **TgiL**, mis moodustas 13,4% kogu norminguvastaste mallide esinemusest. Norminguvastaste mallide **TLgiL** ja **TgiLgi** keerulist struktuuri peegeldas ka nende harv esinemus nii kõigis sõnades eraldi kui ka struktuurimallide kokkuvõttes. Kõigis kolmes pronoomenis kokku oli norminguvastaste mallide osakaal 13,9%, mis tähendab, et ligikaudu iga kuues vorm moodustatakse norminguvastaselt.

Lisaks selgus korpuse materjalist sõnade *keegi* ja *miski* esinemissageduse põhjal, et mida väiksem on käändevormide esinemissagedus, seda suurem on vormide norminguvastane kasutus. See järeldus ei kehti aga sõna *kumbki* puhul, sest essiivis (esinemissagedus 0%), abessiivis (esinemissagedus 0,1%) ja translatiivis (esinemissagedus 0,2%) ei esinenud selles sõnas ühtki norminguvastast vormi. Toetudes Joel A. Nevise käsitlusele, võib nende vormide norminguvastast kasutust põhjustada asjaolu, et keelekõnelejad tajuvad pronoomeneid *keegi*, *miski* ja *kumbki* leksikaalse tervikuna. Neis asesõnades on liide *-gi/-ki* leksikaliseerunud aja jooksul tüve osaks ning pronoomenid on omandanud umbmäärase tähenduse. Topeltsufiksiga vormide kasutuse põhjust siinses töös ei selgunud, kuid uuritud vormide põhjal nähtub, et see võib olla seotud kontekstilise lisarõhutusega.

Hüpotees, et *gi-/ki*-liiteliste pronoomenite normingud ja kasutus erinevad toimetamata tekstides, leidis siinses analüüsis kinnitust. Tulemus, et ligikaudu iga kuues vorm moodustatakse norminguvastaselt, annab põhjust täita ka töö alguses püstitatud teine eesmärk: informeerida Emakeele Seltsi keeleteimkonda *gi-/ki*-liiteliste sõnade tegeliku kasutuse kohta saadud andmetest ning normi ja normingu lahknevusest. Suurimat varieerumist näitasid sõnades *keegi* ja *miski* essiivi-, terminatiivi- ja abessiivivormid ning sõnas *kumbki* terminatiivivormid. Kõigis neis käänetes esines norminguvastaseid vorme üle 35%. Hüpotees, et kõige rohkem norminguvastaseid vorme esineb *gi-/ki*-liiteliste asesõnade käänamisel translatiivis, terminatiivis, abessiivis ja komitatiivis leidis osaliselt kinnitust. Sõnas *keegi* esines norminguvastaseid vorme kõige rohkem abessiivis (80%), essiivis (65,8%) ning terminatiivis (50%). Komitatiivis oli norminguvastaste vormide esinemissagedus 16%, millele eelnesid suurema osakaaluga veel adessiivi (22,7%), illatiivi (17,5%) ja allatiivi (16,3%) norminguvastased kasutused. Sõnas *miski* esines norminguvastaseid vorme enim abessiivis (46%), terminatiivis (42,1%), essiivis (35,6%) ning komitatiivis (12,9%). Sõnas *kumbki* esines kõige rohkem norminguvastaseid vorme terminatiivis (100%), absoluutarvudes siiski vaid kahel korral) ja komitatiivis (13,5%). Essiivis ja abessiivis ei esinenud norminguvastaseid vorme kordagi. Sellest saab järeldada, et nähtuse uurimisele tuleb läheneda üksiksõnuti.

Siinse töö teematikat edasi arendades võiks uurida pronoomenite *keegi*, *miski* ja *kumbki* kasutust katseliste meetoditega. Lisaks kolmele vaadeldule võiks juurde võtta ka sellest tööst välja jäänud pronoomeni *ükski* vormikasutuse. Teema edasisel uurimisel tuleks tähelepanu pöörata topeltsufiksiga vormide kasutusele ning selle seosele rõhutamisega. Samuti võiks küsitlusega uurida, kas argikeelsete vormide esitamine õigekeelsussõnaraamatutes tundub keelekasutajale oluline. Korpuse eTenTen materjali analüüsi ja katse tulemuste võrdlemine looks selgema arusaama *gi-/ki*-liiteliste asesõnade käänamise probleemidest kirjakeeles ning annaks tugevama põhjenduse teha vajaduse korral Emakeele Seltsi keeleteimkonnale ettepanek rööpvormide aktsepteerimiseks.

Kirjandus

Aavik, Johannes 1936. Eesti õigekeelsuse õpik ja grammatika. Tartu: Noor-Eesti Kirjastus.

Alvre, Paul 1980. *gi*-liitelisist pronomeneist. – Keel ja Kirjandus 9, 539–543.

Brinton Laurel J., Elizabet Closs Traugott 2005. Lexicalization and Language Change. Cambridge: Cambridge University Press.

EG I = Eesti grammatika I. Hääliku ja vormiõpetus ühenduses õigekeelsusjuhistega ja harjutusülesannetega. Kesk-, kutse- ja täienduskoolidele. 1933. Koost. Aleksander Vaigla. Tartu: Ed. Roosi Kirjastus.

EKK = Erelt, Mati, Tiiu Erelt, Kristiina Ross 2007. Eesti keele käsiraamat. Kolmas, täiendatud trükk. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus; <https://www.eki.ee/books/ekk09/index.php?id=106&p=3&p1=1>. Vaadatud 01.05.2018.

EKG I = Erelt, Mati, Reet Kasik, Helle Metslang, Henno Rajandi, Kristiina Ross, Henn Saari, Kaja Tael, Silvi Vare 1995. Eesti keele grammatika I. Morfoloogia. Sõnamoodustus. Tallinn: Eesti Teaduste Akadeemia Eesti Keele Instituut.

Erelt, Tiiu 2000. Mis on eestlasele eesti morfoloogias raske? – Keelenõuanne soovitab 2. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus; <http://keeleabi.eki.ee/artiklid2/morfoloogia.html>. Vaadatud 29.04.2018.

Erelt, Tiiu 2002. Eesti keelekorraldus. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Habicht, Külli 2013. Keelenõu õpetajatele. Õppematerjal. Tartu.

Habicht, Külli 2014. Keelenõuanded eesti keele riigieksami vaatepunktist. Õppematerjal. Tartu.

Hermann, Karl August 1884. Eesti keele Grammatik: Koolidele ja iseõppimise tarvis kõikidele, kes Eesti keelt õigesti ja puhtasti kõnelema ja kirjutama tahavad õppida. Tartu.

Jõgewer, Jaan 1920. Eesti keele grammatika: II aasta. Tartu: Odamees.

Kask, Arnold, Pauline Palmeos 1985. Eesti keele grammatika II. Morfoloogia. Arv- ja asesõna. Kolmas trükk. Tartu.

Keelenõuannete kogu 2010; <https://keeleabi.eki.ee/?leht=8&id=171>. Vaadatud 01.05.2018.

Keelenõuvakk; <http://keeleabi.eki.ee/index.php?leht=4&act=2&vld=37>. Vaadatud 01.05.2018.

Leetberg, Kaarel 1921. Eesti keele grammatika. Tallinn: Sõjamäe trükikoda.

Lehiste, Ilse 1960. Segmental and syllabic quantity in Estonian. – American Studies in Uralic Linguistics I, 21–82.

LEK = Lühike eesti keeleõpetus. I hääliku- ja vormiõpetus. 1933. Koost. Elmar Muuk. Neljas, muutmata trükk. Tartu: Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

Loorits, Oskar 1923. Eesti keele grammatika. Tartu: Ed. Bergmanni trükikoda.

Nevis, Joel A. 1984. A Non-endoclititic in Estonian. Ohio: The Ohio State University.

Põld, Harald 1920. Eesti keeleõpetus. I jagu. Hääle ja sõnaõpetus. Teine parandatud trükk. Tallinn: G. Pihlakas.

Rull, Aado 1917. Kaaslõpp *-gi* ja ta kidurad kaimud. – Eesti Kirjandus 2, 82–88.

Spencer, Andrew, Ana R. Luís 2012. Clitics. An Introduction. New York: Cambridge University Press.

Saareste, Andrus 1923. Kellele, mingit, kuskil. – Eesti Keel 4, 116–117.

Saareste, Andrus 1936. Eesti õigekeelsuse päevaküsimustest. – Eesti Kirjandus 12, 548–556.

Saareste, Andrus 1958. Eesti keele mõisteline sõnaraamat I. Stockholm: Vaba Eesti.

Tauli, Valter 1972. Eesti grammatika I. Hääliku-, vormi- ja sõnaõpetus. Uppsala: Almqvist & Wiksell Informationsindustri AB.

Zwicky, Arnold M. 1977. On clitics. Bloomington: Indiana University Linguistics Club.

Zwicky, Arnold M., Geoffrey K. Pullum 1983. Cliticization vs. Inflection: English n't. – Language 59, 502–513.

Valgma Johannes, Nikolai Remmel 1970. Eesti keele grammatika. 2. trükk. Tallinn: Valgus.

Velsker, Eva 2010. Leksikaliseerumine keelemuutuses. – Keel ja Kirjandus 7, 521–236.

Materjali allikad

EtTenTen; <http://www2.keeleeveeb.ee/dict/corpus/ettenten/about.html>. Vaadatud 29.03.2018

EKÕS = Eesti keele õigekirjutuse-sõnaraamat 1918. Koost. J. Tammemägi. EKS Keeletoimkonna toimetused nr 5. Tallinn: KÜ Rahvaülikooli Kirjastus.

EÕS I = Eesti õigekeelsuse-sõnaraamat, I köide. 1925. A–M. „Eesti keele õigekirjutuse-sõnaraamatu“ teine täiendatud ja parandatud trükk. Koost. J. V. Veski. Eesti Kirjanduse Seltsi Keeletoimkonna toimetused nr. 5. Tartu: Eesti Kirjanduse Selts.

SÕS = Suur õigekeelsus-sõnaraamat. II osa. 1951. Koost. A. Kask, E. Raiet, J. V. Veski. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus.

VÕS = Väike õigekeelsus-sõnaraamat. 1933. Koost. Elmar Muuk. Tartu: Eesti Kirjanduse Selts.

VÕS 1953 = Väike õigekeelsuse sõnaraamat. 1953. ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituut. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus.

ÕS 1960 = Õigekeelsuse sõnaraamat. 1960. Toim. E. Nurm, E. Raiet, M. Kindlam.
Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus.

ÕS 1976 = Õigekeelsussõnaraamat. 1976. Toim. R. Kull, E. Raiet. Koost. T. Ereht, R. Kull, V. Põlma, K. Torop. Tallinn: Valgus.

ÕS 1984 = Õigekeelsussõnaraamat. 1984. Neljas trükk. Toim. R. Kull ja E. Raiet.
Tallinn: Valgus.

ÕS 1999 = Eesti keele sõnaraamat ÕS 1999. Toim. Tiiu Ereht. Koost. Tiina Leemets, Sirje Mäearu, Maire Raadik, Tiiu Ereht. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

ÕS 2006 = Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006. Toim. Tiiu Ereht. Koost. Tiiu Ereht, Tiina Leemets, Sirje Mäearu, Maire Raadik. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

ÕS 2013 = Eesti õigekeelsussuuraamat ÕS 2013. Toim. Maire Raadik. Koost. Tiiu Ereht, Tiina Leemets, Sirje Mäearu, Maire Raadik. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

The variation of case forms in pronouns *keegi, miski, kumbki* in written Estonian. Summary

The goal of this bachelor's thesis was to study the *gi-/ki*-affixed pronouns *keegi, miski* and *kumbki*. The thesis focused on formation of case forms, the actual use of the aforementioned pronouns and their correspondence to codifications in corpus etTenTen. The purpose of this thesis was to find out how the codification of inflection in *gi-/ki*-affixed words has evolved, what kind of forms appear from the corpus and to what extent the actual use of the pronouns corresponds to codifications. An additional language planning purpose of the thesis was to inform the language board of Estonian Mother Tongue Society about the actual usage data of *gi-/ki*-affixed words.

Considering the purpose of the study, the following research questions were established: 1) in what form the pronouns *keegi, miski* and *kumbki* appear in actual usage? 2) to what extent the codification and the actual usage of the pronouns differ? 3) what may cause the non-standard usage of these forms? 4) how the non-standard usage of these forms associates with incidence of these pronouns? According to author's language experience and collected examples of non-standard forms the two following hypothesis were established: 1) *gi-/ki*-affixed pronouns codifications and actual usage differ from each other in unedited texts; 2) the largest amount of non-standard forms appear in declension of translative, terminative, abessive and comitative.

From existing approaches it appears that although there were difference in opinions of the placement of *gi-/ki*-affix, all the language researchers disapprove the usage of double suffixed forms. The most important approach about *gi-/ki*-affix was presented by Joel A. Nevis in 1984, who argued that the emphatic *-gi/-ki* and the *-gi/-ki* which appears in indefinite pronouns are two separate morphemes. He further argued that in pronouns *keegi, miski* and *kumbki* the affix has indefinite meaning and the morpheme itself isn't a clitic, but a derivational affix. Nevis was also the first to say that these forms are *frozen* and used the term *lexicalization* to describe them.

From investigated sources of correct usage, it occurred that by the standard the affix *-gi/-ki* must always be placed at the end of the case form in pronouns *keegi*, *miski* and *kumbki*. Irrespective of correct usage sources, in actual usage it occurred that there are three different non-standard structures: **TgiL** (stem, *gi/-ki*-affix, case ending), **TLgiL** (stem, case ending, *gi/-ki*-affix, case ending) and **TgiLgi** (stem, *gi/-ki*-affix, case ending, *gi/-ki*-affix). These three structures were also the base for the corpus research.

In this thesis 1126 sentences were analyzed. The data was analyzed combining quantitative and qualitative research methods. The analyze was foremostly centered to what position affix *-gi/-ki* appears in investigated pronouns. Data showed that in actual usage all four structures (**TLgi**, **TgiL**, **TLgiL**, **TgiLgi**) appear in all three pronouns. The standard form (**TLgi**) was the most frequently used in all the three pronouns separately and as well in all of the three pronouns together. Structure **TLgi** appeared in the word *keegi* 81,9%, in word *miski* 92,9% and in word *kumbki* 94,8% of the time. In all three words combined the appearance was 86,1%. Non-standard forms appeared in word *keegi* 18,1%, in word *miski* 7,1% and in word *kumbki* 5,2% of the time. The most frequently used non-standard structure was **TgiL**. In all three of the pronouns combined the non-standard structures appeared 13,9% of the time, which means that almost every sixth form is formed regardless of the standards.

Additionally, from the frequency of appearance in forms *keegi* and *miski* it appeared that the smaller the appearance frequency, the bigger is the non-standard usage of declension forms. This conclusion doesn't apply to the pronoun *kumbki*, because in essive (appearance frequency 0%), abessive (appearance frequency 0,1%) and in translative (appearance frequency 0,2%) no non-standard form appeared. According to Joel A. Nevis approach, these non-standard forms may be formed because language users see the pronouns *keegi*, *miski* and *kumbki* as lexicalized wholes. In these pronouns the affix *-gi/-ki* has lexicalized over the time to become a part of the stem and the words as wholes have acquired indefinite meaning. The cause of usage of double suffixed forms could not be concluded based on this thesis, but according to investigated forms, it appears that this may be related to sentential emphasis.

Lihlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Annika Pant (04.04.1995),

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihlitsentsi) enda loodud teose „Asesõnade *keegi, miski, kumbki* käändevormide varieerumine eesti kirjakeeles“, mille juhendajad on Helle Metslang ja Külli Habicht,
 - 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 28.05.2018